novi glas

Časopis Hrvatskoga akademskoga kluba

Broj 4 - 2016

INTERVJU S WERNEROM HERICSEM

ČA MISLITE, ZAČ STE NASTALI ORF-DIREKTOR?

Foto: Michael Hedl

SADRŽAJ

Uvodni članak 03

Interview: Werner Herics 04

Interview: Gregor Gysi 08

Što mi ide kroz glavu... 10

Comic 11

Generalna sjednica 14

Božić u kartonu 15

Slike seminara Breaking Walls 16

18 Pitanja na Štefa Emricha

20 Newbie meeting MEN-a

21 Latinska djela MMM-a

24 Milena

26 Novoljetne odluke

28 Vruće serije za hladne noći

30 R.I.P. 50000 EUR

IMPRESUM

novi glas

Vlasnik i izdavač
HAK. Hrvatski akademski klub
Schwindgasse 14 /4 1040 Beč

Tel: 0043 (0)1 - 504 63 54
Fax: 0043 (0)1 - 504 63 54 9
E-mail: info@hakovci.org

Glavni uredniki
Konstantin Vlašić
Davor Frkat
novi.glas@hakovci.org

Suradniki
Viktoria Wagner
Dorica Zvonarich
Maria Kornfeind
Florian Wagner
Viki Wagner
Matthias Wagner
Lars Schrage
Max Schnürer
Hannah Leimert
Michael Hirschler
Štefan Emrich
Joyce Ensing

Fotoši:
Micheal Hedl
HAK
KSŠŠD
Max Schnürer

Korektura
Zrinka Kinda

Layout
Nikola Znaor

Tisak
online Druck GmbH
Brown-Boveri-Straße 8
2351 Wr. Neudorf

Ekspedit
Motivirani HAKleri

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes

UVODNE RIČI

23:57 Hic sedet Iulia.
Haha. Da ne piše samo MMM ča po latinsku nego i ja! Naš Michael Hirschler si je pogledao latinska djela MMM-a, a ja se spominjam na prvu rečenicu obljubljene školske knjige «in medias res.» Druga rečenica je bila: Iulia Amica mea est. Zač Rimljani zapravo nisu koristili «j» nego samo «i»? Ima gdo broj od Cicero-a? To bi ga rado pitao.

23:59 Ča će Davor pisati u svojem uvodu? Gvišno ča o tomu kako je naporno načiniti Novi glas a onda će si misliti: Haha. Naporno. Ča je to za rič?

00:02 Na cover-u još fali titula. Mora bit ča u vezi s Wernerom Hericsem, on je novi direktor ORF-a u Gradišću. Znamda: «Ča mislite Vi – zač ste nastali ORF-direktor?»

00:07 Opcija 2: «Mora to, kako ORF u Gradišću načinja reportaže, odgovarati vladi?»

00:08 Naporno je načiniti Novi glas.

00:09 Davor mi piše. «Got a minute?» Ja: «Ako ne ide za uvod...ne!» Davor: «Ide za uvod.» Ok, idem k njemu u sobu.

00:14 Davor je dalje s uvodom nego ja.

00:16 Kade-tade sam još imao neku ideju. Ali ku?

00:17 Još nimamo kipic za uvod. Sigurno ću umorno zgledati, ako se sada još fotografiramo. Dobro da Nikola vlada Photoshopom.

00:18 Za 9 uri idemo u tisak. Ja sam znatiželjan, kad ću dostati časopis poštom.

00:19 50.000! RIP!

00:20 Ča je to «50.000?»

Requiescant in pace,
Konsti

Kada jedan "nerd" kao ja prvog puta radi Novi Glas, ne smije ni faliti svoja osobna nota - komik!
Inspirirali su me protokol zemaljskog sabora (Mai, svibanj) na kojeg sam tako dugo čekao jer se jako kasno objavio:
"Johann Tschürtz (FPÖ): Ich weiß nicht was da dabei sein soll, wenn jemand in der Pause Deutsch spricht. (Abg. Ing. Rudolf Strommer: Das ist ein Zwang! Ihr wollt es verpflichten!) Warum das so schlecht sein soll, weiß ich nicht. Ich glaube auch, dass das sehr gut ist, wenn man auch das forciert. Ich glaube auch, dass sogar, wenn Sie das ansprechen, Kroaten auch gerne am Sportplatz Deutsch reden. Ich glaube auch dass es wichtig ist, dass man die Sprache, die deutsche Sprache, auch am Sportplatz, in der Schule, auch im Pausenhof spricht. Ich verstehe nicht was da so schlimm sein soll." [1]

I to je sve na temu manjina. Taj komentar me ne čudi, ali me nije ostavio ravnodušnim. Dalje se bavi sasvim drugom temom - imigrantima i extremistima. Koliko god te teme bile aktualne, takve zabrane bi štetile (našem jeziku) i ne bi se s time ništa postiglo. Ovo naravno nije kraj diskusije, nego tu tek počinje.
I s ovime sam si i ja mislio, da ponekad slova nisu dovoljna, ponekad jedna slika kaže više nego 1000 riječi. Tako sam se usudio zakoraknuti u jedno nepoznato polje, koje je inače specijalnost Hrvatskih Novina - a to je karikatura (i moram reći da imaju jako nadarenog ilustratora). Karikaturu si svakog puta rado gledam prije nego idem na viceve na zadnjoj strani (ovdje ih nema, mi smo jako seriozne novine). Nakon neustrašivih pokušaja sam uvidio da crtanje moram prepustiti profesionalnoj osobi. Kratko nakon toga sam zapalio skice (bolje je tako, vjerujte mi…). Na ovom mjestu hvala umjetnici Joyce koja je iz mojih dječjih crteža dočarala prave komike. Možda je to moj tajni, zao plan, jednom u povijesti Novog Glasa uvesti font Comic Sans bez da se može kritizirati (ako mi layouter dozvoli). Da li su ideje uspjele možete ocijeniti na skali od 1 do 10 Palkovića.
Kod svih tih šala nemojte zaboraviti na poruku. Kojeg god smo političkog mišljenja - naš jezik ne smijemo dati. Ne u školi, ne na igralištu. To se možda čini ponekad malo ekstremno, ali to je isto - kao puno stvari - ovisno o perspektivi.

Davor

[1] Izvor: Protokoll Landtagssitzung Mai 2016, Stranica 50 (1839)
http://www.bgld-landtag.at/

«DA DOBIJEMO MLADE LJUDE JE KLJUČNO!»

Werner Herics, direktor ORF-a u Gradišću

Sredinom decembra daje Werner Herics, novi direktor ORF-a u Gradišću, Novomu glasu intervju o čuda stvari. Gradjanski cafe Dommayer u Hietzungu je četvrtak jutro pun. Werner Herics je jur 20 minut pred intervjuom onde, kasnije mora dalje na Küniglberg. Onde ga čeka jedan od zadnjih dani. Pri intervjuu se kaže njegova kvalifikacija za novi job kod ORF-a u Željeznu – on ima iskustva ne samo kot redakter i korespondent, nego isto kot medijski menedžer. Njegov hrvatski jezik je bistar - dobro se čuje upliv, koga je imao njegov čas kot korespondent u Belgradu na njegov izgovor.

Težišće: nova funkcija

NG: Početkom ljeta ćete vi preuzeti funkciju ORF-direktora u Gradišću. Kako velika je ta promjena za Vaš žitak?

Herics: Takorekuć *back to the roots*. Pred 20 ljeti sam prošao iz Gradišća, iz Željezna u Beč i onda dalje i dalje i dalje...a sad se vraćam najzad. Puno se je preminjilo, ali puno toga je ostalo isto. Puno je novih ljudi, ali i starih kolegov, ke sve poznam. Zato sad promjena nij tako velika.

NG: Ke promjene predvidjate Vi za ORF-študio u Gradišću?

Herics: Pa, sad imam par u glavi. Ali to ne bi volio – to ću sa suradnicima, da se dogovorimo. Nije tu puno prostora za promjene. Ja mislim, študio kao študio je dobro pozicioniran, ljudi znaju svoj posao. Dobro radimo na televiziji i u radiju. Ja ću malo probati, ako to financijske resurse dozvoljavaju, da malo gledam, kako bi mogao mlade ljude animirati, da uopće dojdu u kontakt s ORF-om.

NG: S gradišćanskim ORF-om?

Herics: Uopće sa ORF-om. Jer ja imam dvije djevojčice - 18, 19 godina – za njih je ORF jedan od sto. Znači, ta socializacija, ku smo mi stari doživili sa *Betthupferl*, sa *Zeit im Bild*,...ta više ne postoji. Zato ću ja probati da nekako animiram mlade ljude, da stupu u kontakt sa ORF-om. I da vidu, e, da tu se nude dobre stvari. Tu ima nešto, što je zanimljivo za mene. Ali to ćemo viditi, ke mogućnosti ćemo imati i kako ćemo to uraditi.

*NG: U novina se je moglo čitati, da će se preminjiti peljačtvo ORF-a u Gradišću, jer je lani došlo do prekritičnih prinosov prema vladi. Kad je Alexander Wrabetz pred petimi ljeti kanio, da Niko Pelinka (*SP-blizina) vodi njegov biro su redakteri u Beču glasno protestirali. U Željeznu su te veze svejedne?*

Herics: Ne, ja mislim, ta odnos izmedju novinarstva, žurnalisma i politike je uvijek tenzija. To mora da bude tenzija. I recimo – ja bih volio, da neki političar mene kritikuje, a ne da mi kaže da sam super. Naprotiv – ako bi, recimo gradišćanska vlada rekla «U ORF-u je sve super.» Onda bi bio problem. A ovaku su rekli: «Ovi ne izvještavaju kako nama odgovorara.» To je dobro.

NG: Mora to, kako ORF u Gradišću načinja reportaže, odgovarati vladi?

Herics: Ne. Ne. Ne. Pa mi smo ipak neki korektiv, novinarstvo mora bit korektiv. Na jednoj strani izvještavanje iz Gradišća, ako sad uzmemo *Burgenland heute:* Emisija je magazin. Imaš neki politički dio, ali što mi znamo, to gledatelje ne zanima ono baš najviše. Njih zanimaju one manje, ljepše priče. Ta odnos – ja vidim naš zadatak, da mi prvo pokažemo realnu sliku Gradišća – dobre i ne dobre stvari – da kritikujemo, ali to ipak sa nekom distancom i sa nekim respektom. U mojoj funkciji sam imao veliku raspravu sa zemaljskim poglavarom u Dolnjoj Austriji, s Erwinom Pröllom. Ja sam mu odgovorio, kad je on rekao: «Vi ste protiv mene!» - «Ćemo se dogovoriti ovako: Ako Vi mislite, da smo o nečemu krivo izvještavali, onda mene zovite. Ali ja ću prije pitati – je Vam samo neprijatno ili smo krivo izvještavali? Ako Vam je neprijatno – *that's life* – to je ta odnos. Ako smo u nečemu pogrišili, onda ćemo to reparirati. Ali ako vam je samo neprijatno i nezgodno – onda *sorry*.»

NG: Die Presse ipak piše «nur wer genehm ist, wird ORF-Landesdirektor». Ste Vi tako ugodan človik i prema komu ili je ta titula too much?

Herics: Ako se zna, kako je procedura biranja– Vi znate, da Gradišće ima svog poslanika u upravnom odboru ORF-a (*za Gradišće je poslanik u Stiftungsratu Martin Ivancsics; on je vodio Niesslov ured). Moremo reći: To nije ok, to se mora da se mijenja. Ali to je fakat i to je tako u zakonu. U zakonu piše, da ima zemaljski poglavar takorekuć *Fragerecht*. Da se njega mora pitati. Na drugoj strani – ja mislim, ako se uzme moj CV i ako se uzme to, što sam ja do sada dilao: Ja ću pred svaku objektivnu komisiju, neka mi pokažu nekoga drugoga, ki ima isti ili sličan CV, koji bi odgovarao za tu poziciju za direktora ORF-a.

NG: Ča mislite Vi – zač ste nastali direktor, a ne na primjer – ako prispobimo isto CV-e Vaših kolegic – Brigitte Handlos ili Doris Fennes-Wagner? Ča su argumenti za Vas?

Herics: Argumenti za mene? Da imam ja medjunarodno iskustvo. Da sam radio u Gradišću kot i Doris. Bigi Handlos nije kandidirala za Gradišće. Sigurno je za mene prednost da sam Gradišćanski Hrvat. Sigurno je za mene prednost, da sam vodio velike firme, koje su 10 puta veće od studija u Gradišću. Ja sam vodio firme, ke imaju 1.200 zaposlenikov a ne 120. I da sam posljednje 3-4 godine jako dobro upoznao ORF i strukture u njem. Znači, ja sam napisao strategiju ORF-a, ja sam vodio fokus-projekt, to je tako reorganizacija, tu sam se puno bavio sa Gradišćanskim zemaljskim študiom. To bi ja vidio kot moju prednost.

Težišće: hrvatska redakcija

NG: Onda idemo u prošlost – kako je bilo za Vas moderirati Dobar dan Hrvati?

Herics: Čudno i zanimljivo.

NG: Čudno i zanimljivo – jer je bilo u tu dob još za upamet zeti gibanje u manjinskoj politiki?

Herics: To nema veze sa manjinskom politikom. Ja sam bio jedini štokavac. A svi su mi pisali svoje tekste na «ča». Ja: «Ča?! To je nemoguće.» Onda sam saznao – u to vrijeme smo još imali profesora Sučića, ki nam je redigirao tekste – i on je rekao: «Werner, ovo nije...» - «Ali moja mama ne razumi, ako ja to ovako i ovako...» I onda je bio taj super slučaj, da je nam Fritz Robak rekao: «Jo, ihr mit eichan Hochdeitschkrowodisch.» Ja to vidim kot veliku prednost – za Gradišćanske Hrvate, kad je ORF odlučio, da kani imati emisiju na gradišćansko-hrvatskom jeziku. Na hrvatskom jeziku! Ali na kom? Stinjaki ili Pandrof ili Novo Selo ili Veliki Borištof ili Čemba – znači taj gradišćansko-hrvatski jezik ne postoji. To je bio *Sammelsurium* seoskih dijalektov. Znači, onda su se neki ljudi skupa sjeli i rekli: «Hej, sada ćemo napraviti gradišćansko-hrvatski rječnik – da imamo neki standard.» Na kom jeziku ćemo imati naše emisije? Jedan iz Čembe će ovako...

NG: Mislim, da je tako, da svaki moderator svoj stil...

Herics: To da. I to je dobro – ima svoj ukus i dijalekt. Imaš štokavce, čakavce ... ali da imaš neku podlogu, koja je baza, koja je standard – to je jako važno. Kad sam ja odrasao – hrvatski jezik si imao u familiji i u crikvi. I moja mama je onda rekla: «Ti moraš, da ideš u Großhöflein.» U Großhöflein kade je nje brat bio. «Pak ti moraš znat nimški.» To je bilo to vrime asimilacije. Kad sam zvao mojeg japu, on je bio zidar u Beču, sam znao, kad je on sam, onda će odgovoriti po hrvatsku. Njega je bilo sram, to sad nije više tako. To je dobro. Za vrijeme mog ditinstva su nosili još crikva i familija identitet, ali ta mobilitet i ta seoski koncept, tako više ne postoji. Recimo od mojih prijatelja u Čembi, od oko 20 sad još dva onde živu – svi drugi su se dali u Beč ili kamo drugamo, onda se gubi jezik. Zač sam to rekao? Ja mislim, da je u tu rupicu skočio ORF-Burgenland sa svojom emisijom, koji je preuzeo ulogu da bude neki nosilac identiteta, ORF plus školstvo. Možda je crikva ostala za starije ljude – ali ne za mlade.

NG: Kako vi vladate doma s hrvatskim jezikom?

Herics: Slabo. Nažalost. Moja žena se je naučila srpski, kad smo bili u Beogradu – na fakultetu, ali to je sad malo zabila. A divičice razumu malo.

NG: Za sada – si smimo očekivati promjene u hrvatskoj redakciji?

Herics: U kom smislu?

NG: Ste Vi fan podnaslovov?

Herics: (Premišljava). Nisam siguran. Ja to nisam još onako – ja mislim, da ne. Ja mislim, da podnaslov znači ono *literally* prevoditi. To, da taj argument, da bi to nimški ljudi rado imali – ok. Ali ja mislim, da nije dobro za hrvatsku manjinu. Ovo je televizija a ne čitanje. I bolje je tako– ja sam bio sad pozvan kod sjednice „Volksgruppenbeirata". Terezija Stoisits je rekla: «Jao...moja mama kad su počeli s hrvatski emisija: Ah, sad sam se naučila hrvatski.» Ja mislim, da je bolje, da ljudi to gledaju i slušaju nego da dajemo Nimcem mogućnost da čitaju. Dobro je, da imamo neki podnaslov, da znaju o čemu se radi u tom prilogu. Ali to da se svaka rič prevodi – to je i financijski neizvodljivo.

NG: U Koruškoj ima ORF kooperaciju sa Radio Agora- to je slobodni radio. ORF-Radio Koroška daje Radiji Agora neke redaktere, da načinju slovenski radio – da bude ukupno već emitirano na slovenskom.
Bi si Vi mogli predstaviti tako neku kooperaciju

u Gradišu? Da ORF ekspandira Programmauftrag na manji radio?

Herics: Ne. Mi smo se dost dugo borili, da mi dobijemo na našoj frekvenciji taj prostor, da emitiramo na našem jeziku, a ne da to moramo privatno. Sistem u Sloveniji je malo drugačiji. Vremena su se jako minjala. Cijela medijska industrija je pod velikim pritiskom. Imamo veliku diskusiju o *Gebührenanpassung*. Znači za pretplatu. Ja sam nedavno u *Volksgruppenbeiratu* rekao: «Vidite, ja mislim, gledati cjelokupnu situaciju, ORF daje ili financira više za austrijske manjine nego *Bundeskanzleramt*. Ako sad uzmem na stranu školstvo. ORF više daje nego je direktnih subvencijov – mnogo više. Da će to biti još već, ne vjerujem. Ja mislim, da ćemo se morati truditi, da ostane ta svota, ka je sada.» Bez ORF-a nitko ne bi imao „Landesstudio Burgenland". Sigurno ne bi imao emisije na hrvatskom jeziku. To se ekonomski ne isplati– ta računica ne postoji. ORF kao *public broadcaster* ima zakonski zadatak, da to dila i zato dobije *Gebühren*. Nitko ne bi radio OE1, FM4...to je sve *core-public-business*.

NG: A sad mi digital natives ne kanimo platiti Gebühren.

Herics: To je drama. Radio i televizija je *old industry*. Ali cijeli zakon je fokusiran na to. ORF-u je u novim medijima puno, puno zabranjeno. Da mi programiramo app, je drama. Moraš ići *KommAustriji*... to traje. Kad imaš dozvolu, da napraviš app, je to jur neka stara stvar.

NG: Ali na koncu to znači, da zakon ORF-u prepovida se prilagoditi na vrime.

Herics: Sve šta mi radimo online mora imati nekakav koneks s televizijom ili s radijom. To je problem za *digital natives*, koji nisu navikli, da imaju neki koneks sa ORF-om, oni imaju taj *Portierungsverhalten*. Zač bi netko, ki sad ima 30 ljet, gledao *Zeit im Bild,* ako to nikad nije gledao? Zašto? A prosječan gledatelj je 63 ljet star. Znači, da dobijemo mlade ljude je ključno! Ali bit će teško.

NG: Ste Vi Vašu prvu pretplatu za ORF radje platili nego sada jedan mladi človik?

Herics: Kad sam bio za OECD u Kosovu, sam ja bio taj, ki se je borio za javnu televiziju protiv Amerikanaca, koji su bili samo za privatno. To je političko pitanje. To je društveno-političko, demokratsko-političko pitanje. To je europski model. Europski model je taj, da su sve zemlje u Europi rekle – na različiti način financiranja: «Elektronske medije moramo staviti pod neki zakonski okvir, jer hoćemo da imaju različite društvene grupacije svoj prostor.» Za mene je to uvijek bilo jasno i čisto. A sad imaš kod ORF-a milion stvari ke možeš, da kritikuješ. Ti moreš i u demokraciji da kritikuješ milion stvari. Ali nema bolje varijante za mene. Ako vidiš amerikanski model...

NG:...to je rasprodaj.

Herics: Naravno ti imaš kod javne verzije te strukture – kako ste Vi rekli: «Kako ste Vi došli do tog posla? Ko je to birao? Ko Vas je tamo stavio?» To se smi diskutirati! Ipak – ja sam velik fen javnog servisa. Ako toga nema, gubimo puno.

Težišće: inozemstvo

NG: Vi ste bili korespondent u Belgradu. Imate neku posebnu anegdotu?

Herics: Anegdotu kao korespondent? Kad sam ja bio korespondent, to je bilo kratko nakon potpisivanja Daytonskoga sporazuma i bilo nas je stalnih dopisnika: Njemački radio, RAI - znači Italijani, financial times i naravno agencije Reuters, AP, i ruski itar-tass. Bila je mala *community*. I ja sam se družio sa korespondentom ARD-a. Henryk Jarczyk. I bili smo u sličnoj situaciji – mladi i znali smo, da nas prisluškivaju. Kad telefoniraš s njim, čuješ muziku. I Henryk je rekao: «Werner, code: 13. Nebo: zeleno. Trava: žuta. Lupa: budalašte. I sada vi idioti ovo dechiffrirajte.»

NG se smije.

Herics: To je bila jedna anegdota – a druga: Kad je počeo rat na Kosovu i kada je NATO bombadirao, sam ja moje u Beču pitao, šta da djelam, i oni: «Pakuj i dolazi najzad.» I onda sam se vratio nakon 3, 4 nedilje i sam vidio, da su našu kuću opljačkali, ukrali stvari. A onda mi je ORF rekao: «Da, mi pravamo neku potvrdu policije...» - «Ljudi, ovde je boj. Nisam ja u Mödlingu.» - «Ne, ne, ne.» A za nas dopisnike je bio odgovoran jedan policajac koga sam ja dobro znao. Ja ga zovem: «Rašo, pošalji

mi neke *Einbruchsspezialiste*.» - Došli su dva Bosanci, policajci. I sad sidimo i oni pišu protokol. «Što je sve ukradjeno? Kolega, ti piši...što ti je bilo ukradjeno?» Ja sam rekao: «Jedan foto-aparat.» On: «Piši, tri fotoaparati.» - «Ke tri? Imam samo jednoga.» - «Što još?» - «Jedan kompjutor.» - «Piši, 3 kompjutera.» I bum! Strašna detonacija – jedan *cruise missile* je zaletio u jednu kasaru, ka je bila blizu, a kod nas curi prašina. A ja sa dva policajca ispod stola i pišemo dalje protokol.

NG: Onda kasnije – kad ste vi bili za WAZ u Belgradu. Kako je bila medijska scena u Srbiji i ča ste se onde naučili za Austriju?

Herics: Ja sam došao tamo kao direktor WAZ-a – *Westdeutsche Allgemeine Zeitung*, koji su imali udio: Ukupno tri dnevne novine, petnaestak, dvadesetak magazina, velika štamparija i ono distribucija. I WAZ, ja sam bio njihov direktor, oni su mene htjeli postaviti kot direktora *Politike*. *Politika* je jedan od stuba srpskog identiteta, to je najstariji list na Balkanu, i ono – težak, srpski, nacionalistički list. I sada hoće jedan Gradišćanski HRVAT da bude direktor. «To ne može.» I oni su to blokirali dva, tri meseca. «Hrvat, Ustaša...» - a ja: «Šta imam ja sa Ustašama? Mi smo Austrijanci.» 2007. ljeto je bilo super: Velike investicije. Onda je došla kriza i investicije su prošle na nulu i oglašavanje je palo. I ja sam bio sa familijom na odmoru u Francuskoj, i javi se financijska direktorica i veli: «Nimamo novca. Nimamo pinez.» - «No dobro. Ako nimamo pinez, onda ništa ne plati.» Znači, bilo je jako teško i mi smo onda morali da od 800 ljudi dajemo 250 otkaz. To je bila velika drama. Jer naravno taj socijalni sistem nije tako kot ovde. Mi smo onda nudili neki socijalni program. Davali ljudima pinez, da malo imaju – barem pol ljeta - dok najdu neki drugi posao. Ali cijela ta medijska industrija je u jako, jako teškom stanju. Ipak ta niveau plata sad nije na našem niveau-u, ali sve je jako teško.

NG: I se je WAZ onda povukao iz Srbije?

Herics: Da. Oni su sve to prodali – ali ja sam onda jur bio najzad u Beču i oni su se povukli. Imali su dobar koncept – na primjer: Imali su u Hrvatskoj, u Sloveniji, u Madjarskoj, u Rumuniji, u Bugarskoj, ono kao neki lanac. Ja sam onda pomogao, da smo otvorili dopisništvo u Brusselu s novinarima iz svake od tih zemalj. Ali na kraju krajeva to ekonomski nije bilo moguće, da se drži.

Težišće: budućnost medijov

NG: Vam fali biti redakter?
Herics: Ne, već ne.

NG: Ako bi Vi bili sada u mojoj starosti, bi se još jednoč odlučili za medije?

Herics: (Premišljava) Ja se nisam odlučio za to. Ja sam vidio u *Novom Institutsgebäude* u *Paternosteru* – je bila jedna cedulja «Landesstudio Burgenland sucht Volontäre.» I tako je to sve počelo. I sve moje minjanje u toj medijskoj industriji – to mi je bilo sve ponudjeno. Nisam ja otišao kod WAZ-a i rekao: «Ja hoću da budem Vaš direktor.» Nisam ja imao ideju: «Ja hoću, da budem dopisnik u Beogradu.» Ne, to su došli neki ljudi: «Da li je vo nešto za tebe?»

NG: A kod ORF-a u Gradišću sada za Landesdirektora?

Herics: Manje ili više isto. Naravno je to bilo za mene nešto zanimlijvo, kad sam vidio, da se otvara neka mogućnost. Ali ja to nisam ofenzivno lobirao za samoga sebe. Sada u medijsku industriju? Pa, ako je želja velika, ako imaš znanje i fleksibilnost – zašto ne? Zašto ne? Ja mislim, da se otvara više prostora, više mogućnosti. Ja mislim, da moraš biti više fleksibilan. Ako je sada tvoja želja «ja hoću da budem kulturni redakter u Kleine Zeitung i samo to» – to neće funkcionirati. Ali ako si fleksibilan i inicijativan ... (Herics zame smartphone u ruke) Pred desetimi ljeti ovoga nije bilo. Gdo zna što će biti za deset ljet?

NG: Je ORF dost fleksibilan za ova vrimena?

Herics: Ne, u klasični medija smo super. Ali ovde imamo zakonsko ograničenje, jer to gledaju svi konkurenti kot svoj prostor. Ali cijeli problem je: Refinanciranje svih tih stvari ke su online, je mnogo, mnogo teže. Ako *die Presse* uspije, da prebaci sve svoje čitatelje iz dnevnog lista na online – to se neće isplatiti. Nemoguće, jer razlika oglašavanja ovde i u štampanom je 1 u sto. A ljudi su se navikli, da je ovo sve zaman. Bit će teško. Digitalizacija je uništila Kodak – pred 20 ljet je to bio svetski brand – digitalizacija je uništila muzičku industriju, digitalizacija jako ogrožava bankovnu industriju. Si bio ikad u banki?

NG: Po novu bankomat-karticu moram.

Herics: To će mijenjati društvo – i imamo sada i krizu povjerenja u institucije, politiku, medije, krizu povjerenja u drugog čovjeka! Ja to vidim – šta moje divičice na facebooku djelaju – ti napišeš: «Mali Vlašić je nešto uradio.» - A šta je? Ti moraš da se braniš, a ti imaš na facebooku neku stran destruktivizma: Znači elektronske medije su imale neki monopol, da znaš kako napraviš prilog za televiziju. A sada more svaki napraviti prilog sa ovim (kaže na smartphone). I mu more dati ovakav spin, ovakav spin ili ovakav spin. I to je velika opasnost, ako vidiš, šta se tu na facebooku izjavljuje. BBC ima posebnu redakciju, koja samo istražuje «jel to laž ili istina?» Taj facebook generira toliko *followers* – istraživanje iz Njemačke: Tri četvrtine mladih ljudi dobiju svoje informacije preko facebooka. To je katastrofa – za klasične medije.

Intervju: Konstantin Vlašić
Slike: Michael Hedl

INTERVIEW

„DIE JUNGEN SIND MIR NICHT REBELLISCH GENUG“

MAHNENDE MOTIVATION VON GREGOR GYSI

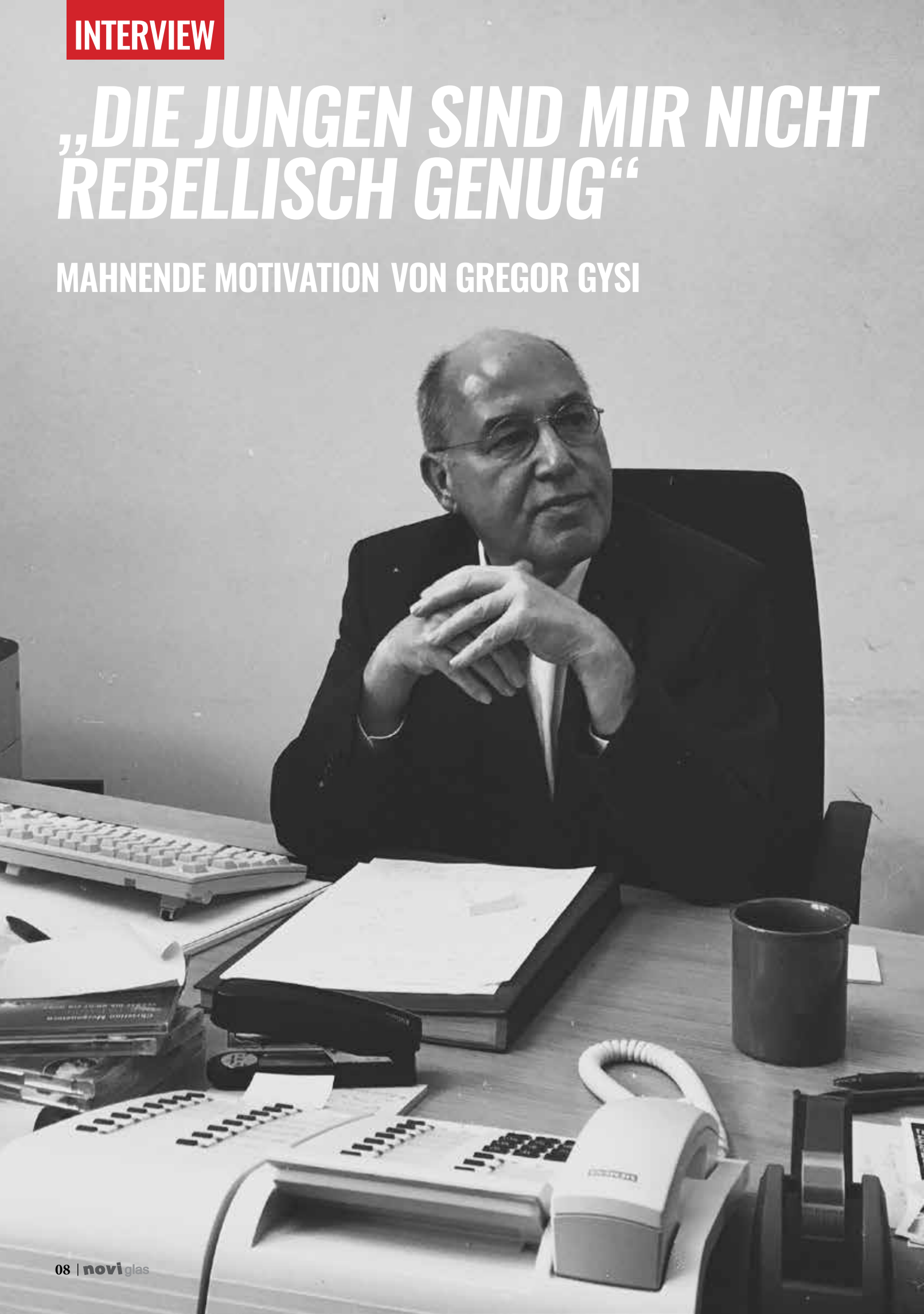

Gregor Gysi je nimški političar i velik retoričar. Bivši «die Linke»-šef je dao platformi «Wie Wählen Sie"-intervju o budućnosti Europe i forumulirao posebne želje na mladinu. Neće nam bit lako...

Was können wir Jungen aus Ihrer Sicht tun, um gegen Nationaltümelei und rechte Positionen innerhalb Europas vorzugehen?

Also junge Menschen können eine Menge tun. Erstmals müssen Sie das Gegenteil ausstrahlen, Sie müssen sich ganz Europa erobern, Sie müssen Fremdsprachen erlernen, Sie müssen andere Kulturen kennen, schon indem Sie uns Älteren zeigen, dass Sie mehr wissen, dass Sie gebildeter sind, werden wir demütiger ihnen gegenüber.
Zum Zweiten müssen Sie sich besser organisieren: Das geht nicht, die jungen Leute sind mir nicht rebellisch genug! Sie müssen sich organisieren und rebellischer werden und uns Alten zeigen, dass Sie sich bestimmte Dinge nicht bieten lassen – zum Beispiel, wenn wir wirklich wieder zurückwollen zu den alten Nationalstaaten, vielleicht wieder mit Grenzzaun, mit Pass und Visum – wenn Sie nach Frankreich fahren wollen, müssen Sie drei Wochen vorher in die französische Botschaft, nach Wien oder zum Generalkonsulat ein Visum beantragen und dafür hohe Gebühren bezahlen...das ist Ihnen doch gar nicht mehr zuzumuten! Das müssen Sie den Alten mal so direkt sagen: dass Sie da nicht hin zurückwollen! Sie wollen zu neuen Ufern. Dann müssen Sie sich allerdings auch ernsthaft mit den Problemen dieser Welt beschäftigen. Wir haben eine Weltwirtschaft, aber keine funktionierende Weltpolitik. Mauern helfen gegen Flüchtlinge überhaupt nicht. Damit erreicht man nur eine Pause und in der Pause wird man unfähig, die Probleme zu lösen und dann stürmen Millionen diese Mauern, und dann entsteht eine unbeherrschbare Situation in ganz Europa, auch in Deutschland, auch in Österreich. Und deshalb müssen Sie Wege finden, wie man die Fluchtursachen beseitigt. Und dafür müssen Sie auch die Älteren überzeugen, indem Sie sagen: Diese Schritte können wir gehen, diese, jene...zum Beispiel die EU muss aufhören so billig Lebensmittel nach Afrika zu exportieren, dass keine eigene afrikanische Landwirtschaft entstehen kann. Die Saatgutkonzerne müssen aufhören, das Saatgut genmanipuliert zu verkaufen, sodass es nicht vervielfältigt werden kann. Ich versteh die natürlich kaufmännisch – die wollen jedes Jahr dieselben Einnahmen haben. Dafür gibt's aber Politik. Um zusagen: Ja, ich versteh das, das geht aber nicht! Punkt. Jährlich sterben siebzig Millionen Menschen auf der Erde, davon 18 Millionen an Hunger, obwohl wir weltweit eine Landwirtschaft haben, die die Menschheit zweimal ernähren könnte. Warum? Und von den siebzig Millionen sterben 12,5 Millionen an behebbaren Umweltschäden. Warum? Die Fragen müssen Sie stellen! Sie müssen uns Älteren lernen, viel mehr auf die Nerven zu gehen. Ok?

Wohin geht die Europäische Union?

Völlig offen. Wenn Frau Le Pen die Wahlen in Frankreich gewinnen sollte, was nicht ausgeschlossen werden kann – dann ist die EU tot, mausetot. Da brauchen wir gar nicht darüber diskutieren. Wenn es verhindert werden kann, hängt es davon ab, ob die Regierung und auch die Gremien in Europa endlich in der Lage sind zu begreifen, dass die EU lebensgefährlich erkrankt ist. Und wenn das begriffen wird, dass man sie ändern muss. Es geht nicht, dass eine Troika entscheidet, was in Griechenland geschieht, Wahlen, Volksabstimmungen nicht die geringste Rolle spielen, dass man nur an eine marktkonforme Demokratie denkt (was auch immer das sein soll!), dass man glaubt mit Sozialabbau und zwar einem ungeheuren Sozialabbau, die Welt retten zu können – das ist abenteuerlicher Blödsinn! Und gerade wir in Deutschland haben die gegenteilige Erfahrung. Nach 1945 bekamen wir den Marshall-Plan, einen Aufbau-Plan! Das wäre die Antwort für den Süden gewesen. Also – wenn das endlich begriffen werden würde – und ich will versuchen meinen Beitrag dazu zu leisten – dann ist die EU vielleicht doch zu retten, aber es wird höchste Zeit, das zu begreifen, auch von den Herrn Schulz, Juncker, Tusk, Draghi, und Lagarde - das ist eine Dame, die letzte. Da müsst ich sagen – also: Auch von den Herren und der einen Dame. Aber natürlich auch vom Parlament, der ganzen EU-Kommission, der Bundesregierung und vielen anderen. Alles Gute, meine Herrschaften!

Interview:
Lars Schrage, Max Schnürer, Hannah Leimert, Konstantin Vlasich

Što mi ide kroz glavu...

Mnogi od vas štiteljev me sigurno iz jednoga ili drugoga uzroka poznaju. Za sve druge na kratko: Ja sam Matthias Wagner i se počeo pojavljivati pred 10-imi ljeti intenzivno u takozvanoj „gradišćansko-hrvatskoj sceni". Ja sam u ovo sve zašao, kad sam iskao študentski posao, da si nešto zaslužim i tako skupa sa svojimi starjimi morem financirati svoju sveučilišnu naobrazbu.

Od tih deset ljet sam bio sedam ljet zaposlen kao sekretar Hrvatskoga kulturnoga društva u Gradišću. Na početku sam djelao za potpredsjednika Bruna Radakovića. Kad sam se pred trimi ljeti vrnuo u HKD, preuzeo sam mjesto u uredu u Željeznu. Počeo sam ta posao po tri ljeti u svojoj domaćoj struki (informatika) i vrićom pune planov. Mislio sam da ću moć doprinesti inovativnimi idejami k modernizaciji djelovanja za naš narod. HKD, najveće i najstarije društvo gradišćanskih Hrvatov, ne bi smilo biti zastareno. Istu dob su me pozvali u Savjet za narodnu grupu gradišćanskih Hrvatov u Saveznom kancelarstvu.

Moram iskreno priznat da to sve nije išlo tako lako, kako sam si ja to predstavio. Bilo je čuda za naučiti. Na početku djelovanja je dnevni posao dominiralo reagiranje a ne agiranje. Jedan su-uzrok za to je sigurno bio, da od „staroga" teama u uredu HKD-a u Željeznu već nigdo nije bio zaposlen. U toku od trih ljet su svi išli u mirovinu. Najveć je pogodilo društvo umirovljenje bivšega generalnoga sekretara, Mate Klikovića, ar njegova djelatna snaga je bila financirana od Zemaljske vlade i Ministarstva za obrazovanje. Ta „živa subvencija" se već nije obnovila i to je društvu financijski jako škodilo. Mora nam biti jasno, ako se isto stane kod Hrvatskih Novin s Petarom Tyranom, i da se najde drugo, spodobno rješenje, onda su Hrvatske Novine mrtve!

Svaki narod triba neodvisne medije i žurnalizam. Ako jedno društvo kooperira s velikimi nimškimi novinami, i onde prinosi nekoliko stranic hrvatskoga sadržaja, je to lip bonus. Ali to nije nikako ne nadomješća vlašće hrvatske novine. Ako u društvu, ko se na manjinsko-političkom polju angažira, društveni organi odlučuju što sesmi i što se ne smi objaviti, onda to nisu neodvisne novine, nego društveni list. Nikad ne bi rekao, da su Glasilo ili Novi glas neodvisne novine. To su društveni listi, ki imaju svoj fokus i naravno zastupaju liniju društva. Nikad ne maskiraju svoje intencije pod fasadom neodvisnoga žurnalizma.

Planira se noveliranje zakona za podupiranje štampe. Organizacije nacionalnih manjin u Austriji se zalažu za to, da se novine na manjinski jeziki posebno podupiraju, ar nimaju tu tiražu, ku imaju novine na jeziku većine. To bi bio spas i za Hrvatske novine.

Već subvencijov bi nam naravno omogućivalo bolje i šire djelovanje (ovde ne mislom samo na novine, nego i druga društva). Momentano je obrnuto: Subvencija od saveznoga kancelarstva se jur skoro frtalj stoljeća ne prilagodjuje na inflaciju (kod podupiranja za partije postoji naravno automatizam: PartFörG § 5).

Dobra dotacija ima nažalost i hladnu stran. Čim već pojedino društvo ima, tim manje je interesa za kooperaciju i skupno djelovanje. Svako društvo djela za sebe. Sigurno bi Savjet za narodnu grupu mogao igrati ulogu kod koordinacije, ali ako se samo jednoč u ljetu sastaje, onda to nije moguće.

Iako se Savjet sastane: Ne govori se o pojedini projekti i molba, nego samo za to, ko društvo će koliko dostati. Sustavni vid, ki ima pojedine projekte prez društva u obziru, ne postoji. To je namjerno i se zove „društvena autonomija". To znači, da savjetniki neka ne deponiraju svoje mišljenje o pojedini projekti, nego samo potvrdu svotu, ku imaju pojedina društva za svoje projekte na raspolaganje. Pitam se, kade je bio ta, ki bi bio upozoriti na „društvenu autonomiju", kad se je jedan savjetnik suprotstavio subvenciji za App-projekt „Zajačimo si".

Kako onda u Savjetu odlučimo svotu? Za „mala" i seoska društva postoji jedna šema, ku su veterani u Savjetu upeljali i dalje nosu. To je na primjer bio uzrok, zašto se je mjenovski mjuzikl dotirao istom svotom kot jedno tamburaško društvo ko ima 15 članov.

Kod „velikih" nadregionalnih društav se more stati, da se poveća ili smanji dotacija. To u glavnom odvisi, koliko „malih" društav je zaprosilo subvenciju. „Veliki" onda propustu ili dostanu već. Kad sam bio po prvi put nazoči kod jedne sjednice, kade se je napravio plan za podiljenje subvencije, se je ipak iz drugoga uzroka preminjila dotacija jednomu društvu. Ja sam kao novi član pažljivo poslušao, kako veterani to dilaju. Na jednoč je jedan dugoljetni i iskustveni savjetnik rekao da bi se morala nekomu društvu skratiti subvencija, ar da nisu mogli obračunati i su tako morali vratiti jedan dio subvencije.

Kod obračuna mora svako društvo dokazati, da je potrošilo subvenciju po ugovoru s kim se je primila subvencija. Ako u ugovoru na primjer stoji, da se subvencija smi potrošiti za honorar od podvaračev na jednom kempu, onda se ta podvarač ne smi nesamostalno zaposliti („najaviti"), ar to ne ogovara uvjetom ugovora. Ti pinezi, ki se moraju vratiti, idu na račun Ministarstva za financije a ne opet u lonac za narodne grupe (tako da bi svota za podiljenje u dojdućem ljetu bila viša).

Za mene je to imalo smisla, što je ta iskušeni savjetnik kanio izraziti: Ako jedno društvo vraća pineze, onda se u dojdućem ljetu mora dotacija smanjiti, tako da se ne isplatu pinezi zaman, ki drugim društvam falu. Ako društvo onda dobro iskoristi smanjenu svotu, se opet more povećati svota.

Ali kako doznati, je li jedno društvo vraća pineze? Jedina mogućnost, da se kao običan savjetnik more informirati o vraćanju pinez, su uvidi na početku ljeta u kancelarstvu u Beču. Nažalost se ne dostane lista, kade se veljek moru pregledati društva i svote. Moraju se ispisati i kalkulirati broji iz svih pojedinih formularov za obračun ar je i kopiranje zabranjeno.

Ov posao je jako naporan i stoji čuda vrimena, ali moja majka me je naučila na to da moram pošteno i ozbiljno ispuniti zadaće ako preuzmem neku funkciju. U istom smislu kanim vršiti posao kao kontrolor odbora u Hrvatskom akademskom klubu.

Ufam se, da ćemo kao narodna grupa (bez obzira na društvo) u dojdućem 2017. ljetu naše snage složiti i skupa napraviti važne korake za opspanak našega naroda. Morebit ova želja nije realistična, ali ako nimamo vizije i sanje, onda je sve zaman!

Matthias Wagner

Ti FULO jaje!
Ki te naučio igrati? %#*@$ Strilji na tor, ti nižvridnjak!
Ča je? Ča tako gledate?
Host eh recht. Hätts ned bessa sogn kenna!

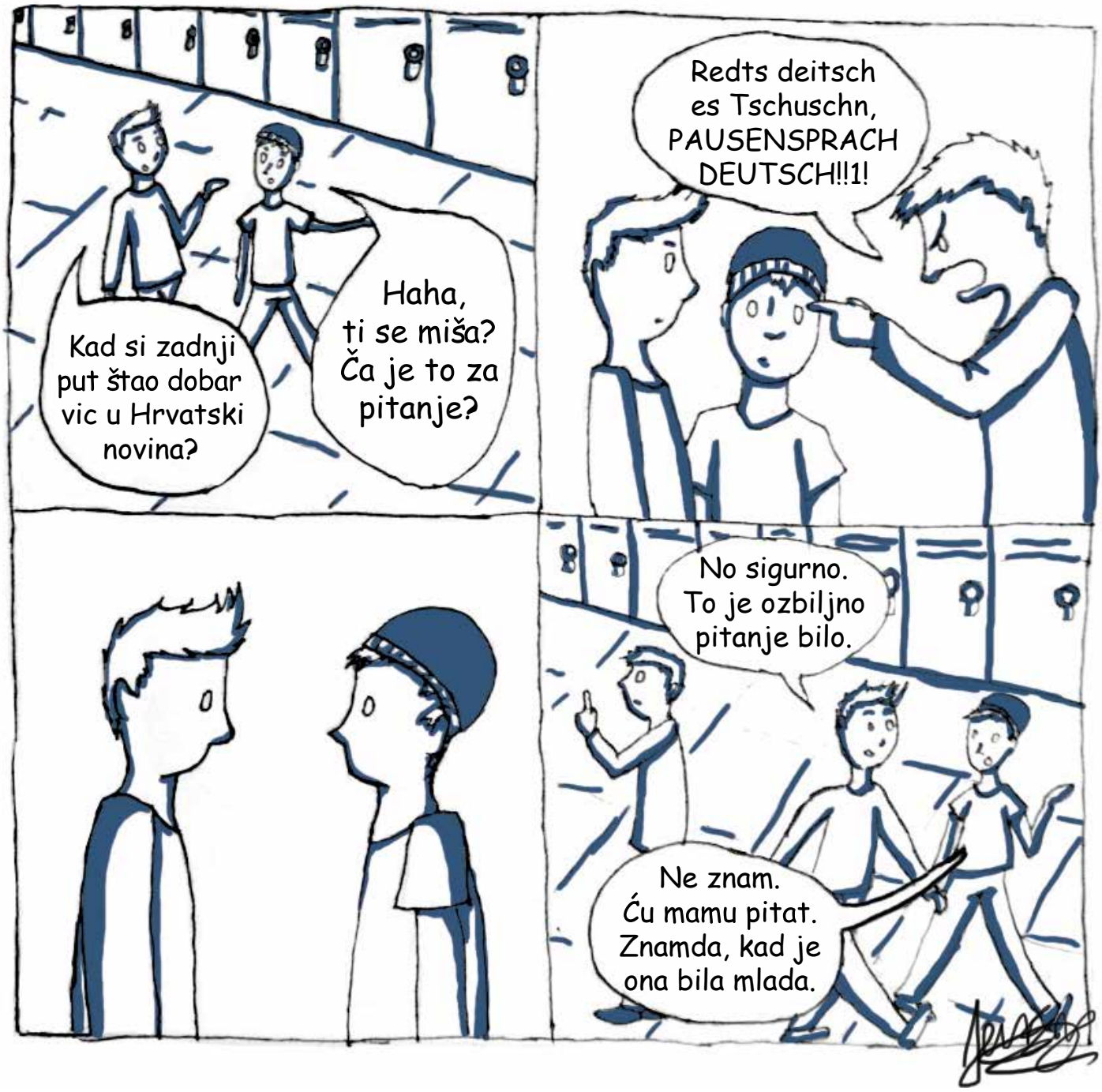
Kad si zadnji put štao dobar vic u Hrvatski novina?
Haha, ti se miša? Ča je to za pitanje?
Redts deitsch es Tschuschn, PAUSENSPRACH DEUTSCH!!1!
No sigurno. To je ozbiljno pitanje bilo.
Ne znam. Ću mamu pitat. Znamda, kad je ona bila mlada.

"Burgenland-Kroaten"

Burgenlandkroaten, die, Mz.; (kroat. gradišćanski Hrvati) bezieht sich auf eine kroatische Minderheit, die im Gebiet der Grenze zwischen Österreich, Ungarn und Sowakei lebt. Auch genannt Krowodn. Sie wollen sich seit 500 Jahren nicht anpassen bzw. nicht deutsch reden, daher sind sie meist fanatische Extremisten.

PRO

REDEN EH AUCH DEUTSCH

BEREICHERUNG

FRIEDLICH (NOCH?)

WERDEN OFT POLITIKER

EINGÄNGIGE MELODIEN

VIELE GUTE KOCHBÜCHER

SIND MANCHMAL LUSTIG

KULTUR UND SO

MEIST KATHOLISCH

STERBEN EH BALD AUS

CONTRA

RADIKALE PARALLEL-GESELLSCHAFT

DISKRIMINIEREN UNSRE LEIT (Lehrer, Direktoren*)

BRAUCHEN EIGENE TAFELN SONST VERIRREN SIE SICH

BESETZEN BURGENLAND SEIT 500 JAHREN

FANATIKER?

WERDEN OFT POLITIKER

WOLLEN SPRACHE UND "KULTUR" BEHALTEN

FANATISCHE GRUPPIERUNGEN:
cof IS hockcompani, al-Qolo-elSlavuj, Turban-al-Kara-Wodan, Brujo Haram

*nix gendern

GENERALNA SJEDNICA

15.12.2016. se je održala redovna Generalna sjednica Hrvaskoga akademskoga kluba u prostorija Hrvatskoga centra. Predsjednik Davor Frkat je po pozdravu predstavio djelovanje prošle periode, pritom je istaknuo vrlo uspješni Dan mladine na Stinjaki i MEN seminar Rušiti zid(ov|in) e koga je HAK priredio skupa s Ksššd-om. Težišće izvješćaja blagajnika je bio takozvani „Abzugssteuer". To je porez koga se mora platiti za svakoga stranoga muzičara. Hak se je ovo ljeto sam prijavio kod financijskoga ureda, i mora u dojdući 2 ljeti najzad platiti porez zadnjih 10 ljet. Prvi dio se je jur uplatio. Pri tom se je odbor zahvalio kod Mag. Tibora Jugovića, ki je pri ovim poslu bio od jako velikr pomoći.
Po izvješćaju kontrolorov je odbor rasterećen. U novi odbor su odibrani: predsjednik Davor Frkat, potpredsjednice Dijana Jurković i Martina Špiranec, tajnica Dorica Zvonarić, blagajnica Elisabeta Semeliker, zamjenik blagajnice Nikola Znaor. Kao kontrolori su odibrani Matthias Wagner, Florian Pauer i Gabriel Stern. Na ovom mjestu se kanimo zahvaliti bivšemu predsjedniku/potpredsjedniku Konstantinu Vlašiću i bivšemu kontroloru Florianu Wagneru na trudu koga su uložili u svoji funkcija!
Dojdućа točka je bila promjena štatutov, kade se je u prvom redu zaključila promjena nimškoga imena na „Kroatischer akademischer klub", da ne bi nadalje izključivalo ženski spol, a zvana toga je i točniji prevod. Nadalje se je korigirala jedna točka štatutov da bi društvo valjalo kao dobrovoljno. Slijedila je diskusija o budućem djelovanju.
Po oficijelnom dijelu je slijedila božićna svečanost sa zakipljenim vinom, jilom i interesantnimi razgovori.

Dorica Zvonarich i Maria Kornfeind

Ja sam Martina Špiranec. Imam 19 godina i dolazim iz Vulkaprodrštofa. U oktobru ove godine sam počela studirati predmete „Bosanski/Hrvatski/Srpski" i „Likovni odgoj" na Lehramt. Veselim se da sam odabrana kao nova potpredsjednica i sigurna sam, da ćemo zajedno imati mnogo ideja za buduće projekte Hak-a.

BOŽIĆ U KARTONU

1.decembra je HAK organizirao svoju jur tradicijonalnu priredbu "Božić u kartonu" za akciju „Bock's Box". Ovu dobrovoljnu inicijativu priredi društvo „Ute Bock", ko ovim podupira dicu u nevolji. Člani i prijatelji HAK-a su jako velikodušno donesli dare, ke su skupno zapokali. Tako su se mogli uz božićne jačke i zakipljeno vino pripraviti na Božić. Na ov način smo mogli 16 dice razveseliti božićnimi dari i tako donesti veselje onim, kim žitak nije toliko sriće donesao. Hvalimo svim sudionikom i darovateljem!
Potom je brojna publika uživala koncert Coffeeshock Companija, kao početak njeve karikativne akcije „Schusspflugtour".

Dorica Zvonarich i Maria Kornfeind

„Flüchtlingsprojekt Ute Bock" je dobrovoljno društvo ko se zalaže pred svim za bigunce, ko je ali i pokrenulo čuda humanitarnih projektov. Stan koga je ono osnovalo nudi 70 azilantom mogućnost za stanovanje, ali i naobrazbu i savjetovanje. Onde se održavaju tečaji za nimški jezik, a jednoč u tajednu se podili hrana na bigunce. Izvan toga podvara društvo oko 50 smještajev po cijelom Beču, kade pred svim familije najdu mjesto. Ute Bock je bila po zvanju odgojiteljica i je u 1990-i ljeti počela sa svojim angažmanom za dicu takozvanih „Gastarbeiterov". S časom su joj se pridružili nepraćeni maloljetni bigunci. Da bi i u mirovini mogla nastaviti svojim djelovanjem, je 2000. ljeta utemeljila društvo. Dare ke ljudi daruju se pri božićnoj svečanosti društva podilu nazočnoj dici. Drugi projekti su na primjer „Bock auf Kultur" ili „Bock auf Punsch".

MEN SEMINAR u org

ganizaiji HAK-a i KSŠŠD-a

Pitanja na bivše hakovce: ŠTEFAN EMRICH

Ime: **Štefan Emrich**
Starost: **35,5**
Djelo: **prevoditi komplicirane stvari tako, da je publika razumi - kao žurnalist i analist podatkov**

Čas u odboru i funkcija

Bio sam u odboru od 2000. do 200?. mislim do 2009. ljeta, ali siguran si nisam. A funkcije su se minjale. Počeo sam kao blagajnik i onda bio predsjednik i podpredsjednik.

Si ti kot študenat mislio da ćeš u ovom polju djelati u kom si sad?

Ne. Onda prvič još nisam tako daleko planirao a drugič moj „job" djelomično kao takov još nije postojao. Ja rijetko imam plan kade kanim bit onda i onda. Prvič zvećega ne držu ionako ti plani a zvana toga si nesrićan ako je zameš pre ozbiljno,

ne adaptiraš konstantno a onda na koncu ne dojdeš na točku ku si pred ne znam koliko ljet vidio kao „optimalnu". Kod mene se je to sve korak po korak razvilo. A moram reći da je u velikom pasalo i paše :)

Ku važnu stvar si se kod HAK-a naučio?

Nebi mogao istaknuti jednu pojedinu stvar. A i ne morem reći da bi se bio to ča sam se naučio u HAK-u i kade drugdir naučio. Ali šarolikost zadać i mogućnosti je u HAK-u izvanredno velika. Je li je to (pokus) organizirati Dan sridnjoškolcev i za to nagovoriti i vabiti letargične teenager-e u škola, pomagati pri organizaciji Dana mladine ili se prik MEN-a involvirati u europskoj manjinskoj politiki. Na svaki način sam se naučio preuzeti odgovornosti. Ako leži na tebi da se Novi glas napuni sadržajem, lejautira, tiska i ekspedira onda je to jur meru posla. Ali ako znaš da mora društvo vratiti subvencije ako ti se to ne ugoda, onda je to i pritisak.
Iz druge strane i dostaneš prvi ugled kako (manjinska) politika funkcionira. A nažalost sam se i naučio da se i dost puti skupni cilj, „dobro bit narodne grupe", zgubi iz oka kad se ljudi lično i medjusobno svadjaju.

Ča misliš je najvažnije ča je HAK djelao/dostignuo u tvoju dob?

Pred leti sam peljao - naravno u centru, a sigurno ne sto post trizno - emocionalnu diskusiju u koj sam zastupao misao, da „mi" (aktivni i bivši) HAKovke i HAKovci pre ozbiljno zamemo djelovanje HAK-a. I da je glavni zaslužak ovoga društva ta, da mladim ljudem nudi šancu da se razviju. Da je HAK škola za naraštaj a onda idu članiako kanu - dalje u naša druga društva.
I da preveć očekujemo, da će HAK „denas" opet pokrenuti stvari kod je u 70i i 80i ljeti s kreativnim i konstantim protestom za dvojezičnost uspjeo. Mislim još uvijek, da je to tako.
HAK je zvanaredna mogućnost za mlade ljude, da moru „eksperimentirati". Da se nauču kako društvo i djelovanje more izgledati. Da njevu ličnost najdu u diskusija, argumentacija i ponekad pri svadji. Da prik ruba tanjura (dada, znam, germanizam) pogledaju i kroz MEN upoznaju druge mlade širom europe ke trapu slični problemi.
Mladi moraju pojti nove pute, po postojeći staza ioanko stari jur koracaju. Zato si mislim, da HAK-u godi, ako pokusi nove stvari i ne gleda sentimentalno u prošlost. Sigurno je važno za društvo da ima neke „etablirane" projkete kao DM. Zbog nji je potribno da postoji društvo. Ali ako ča ne funkcionira, zač silom dalje goniti? Zač ne ča novoga pokusiti...
Ali da se vratim i konkretnomu pitanju: za mene je bio najzanimljiviji i -intenzivniji čas, kad se je peljala diskusija „Thompson da ili ne" pred Danom mladine u Petrovom Selu. Ne samo da je tema nacionalizam opet (ili još uvijek) apsolutno aktualna, ali bilo je to prvi put po dugom času, da je gradiščansko-hrvatska mladina u svi tri država gradišća imala jednu temu o koj je diskutirala. A ča drugo more biti cilj političnoga društva, nego da motivira ljude, da se aktivno bavu politikom?

Kako je preminjio HAK tvoj pogled na gradišćanske Hrvate?

Jednostavni odgovor bi bio, da sad već nimam probleme ako ki počne brbljati o CGH-u, ZIGH-u, HKD-u, HGKD-u, HŠtD-u, itd-u. Ali to vjerojatno ni cilj pitanja
Kad sam došao u Beč študirati je za mene bilo jasno da idem u HAK. To sam bez reflekcije „pojirbao" od moji starji. A meni je i bilo sa svim jasno, da sam 100% Gradišćanski Hrvat kad su to i obi moji roditelji i kad sam tako narasao i jer je to ada moj identitet.
Kroz MEN-seminare sam onda upoznao i druge perspektive. Da je identitet ča sasvim drugoga

nego „linija krvi". Da more svaki i svaka bit Gradišćanski Hrvat/ Gradišćanska Hrvatica-ako kani to bit. Da identitet nij pitanje porekla, nego pristupa.
Tim se je ali za mene otvorila graba. Na jednu stran pokusimo mi očuvati svaki običaj, svaku pjesmu i bajku - čuvati hrvatstvo - a na drugu stran ali samo jako teško ili uopće ne pustimo nove u naš krug. Kad dost puti i kanimo čuvati „čisto" hrvatstvo.
Naravno je iz naše povijesti jasno da smo konzervativni - drugačije bi se jezik nebi konzervirao 500 ljet dugo. Ja sam i osvidočen, da je ta konzervativizam bio važan. Ali samo do pred nekoliko ljet. Jer u prošli 25 ljeti se je toliko ganulo i preminjilo... a ja sam toga mišljenja, da konzervacija kod smo ju do sad prakticirali već ne odgovara - da bi se morali jače otvoriti i pomladiti a ne samo u vašćoj supi kuhati.
To je i bilo ča, ča sam se morao u društvu naučiti. Da mlade ideje nisu svenek dobro primljene - da se dost puti radje argumentira „ovo su regule, te su jur svenek bile tako, ada ćemo se na te držati". A bojim se da to nij pristup s kim se moru mladi vabiti. Bar za mene je to bio veliki uzrok da svoju snagu u druge stvari uložim.

Kako je preminjio HAK tvoj pogled na manjine općenito?

Kot sam zgora jur spomenuo, nije bio HAK sam ki je djelovao na moj pogled na manjine. Prvenstveno kroz MEN i ada kontakt s dugi „manjinci" širom Europe sam počeo misliti i gledati na manjine iz druge perspektive. Kad vidiš da imaju manjine od Francuske do Rumunske slične probleme, onda je jasno da moraš početi iskati uzroke na drugom mjestu.
I ako se političke situacije manjin - a tim i njevi problemi - bitno razlikuju, ostaje pitanje „ki smo mi" i „kako se održati" jer „nas je sve manje". Kot rečeno sam osvidočen, da je konzervativni pristup bio mjerodavan za opstanak manjin - dokle je bila i okolica konzervativna. Ali u globaliziranom svitu - kad muž ili žena već ne dojdu iz istoga sela, kad ljudi sve manje živu na selu - pravamo drugi pristup, drugi „SELBSTVERSTAENDNISS".

Meni u manjinskoj politiki fali...

„Road map" ku je HAK nekada oko 2002.- mislim da je Silvija (Buczolich) onda bila predsjednica- propagirao i potribovao. I mislim da je ta ideja bila super. Nažalost su to i političari tako vidili i to ime tako dugo "jahali" dokle je konj bio mrtav. A ta ideja ili ta koncept fali: Dugoročni plan ki -već ili manje- ima sanktus (cijele) manjine i na koga neka se politika drži.
Državni ugovor je bio temelj na kim je HAK jahao u 1970-i i 80-i. Sad zapravo temelja ne postoji. Ta „road map" bi mogao bit dokumenat na kim se more miriti ča politika realizira.

Se zgublja interes i motivacija za manjinsko djelovanje kad se nastaje stariji?

Kod mene je sigurno i starost uzrok da se aktivno već ne zalažem za „manjinske stvari". Posao i interesi se minja, motivacija i idealizam nastaje manji...
Ali ne znam je li je uzrok samo starost.
Vjerojatno odvisi i to od perspektive. Ja sam imao nekoliko doživljajev. Vidio sam, da je lično mišljenje (ili lični konflikt) važniji nego skupna stvar, a to je meni zjelo i moju volju. Argumentacija more ada bit: kad nastaješ stariji, je i normalno da doživljavaš stvari ke i oslijedu tvoj idealizam. Osim toga: Mi si sami unutar „scene" krajspravljamo motivaciju.
Ako gledam na druge (bivše) člane HAK-a, onda mislim da je to već moj vlašći problem. Jer je dost bivših HAKovkov i HAKovcev još uvjek aktivno - i ako naravno ne u HAK-u.

Najdraže piće u centru?

ŠVORT!
Ta kreacija se je rodila u centru neke kasne noći kad nam je bog posadio andjele na krila. Ili su to bila ramena? Bilo kako. Od točnoga recepta, koga su nam andjeli diktirali postoju samo dvi ručne verzije. Obe su se, kot i drugi sveti spisi (na primjer biblija), u toku časa nekoliko puti adaptirali da bi odgovarali situaciji u tom trenutku. A jedna verzija se je još i zgubila. Ali čuo sam, da je neki apoštol prepisao jednu verziju ovog recepta u knjigu gostov nekoga hotela... ada vrag zna: znamda za 2000 ljet svi u maši piju ŠVORT!?

Ča je bio tvoj najšalniji dogadjaj u HAK-u?

Lipih i šalnih dogadjajev sam imao toliko u i sa HAK-om, da ne bi mogao istaknuti ni jednoga posebno.

Newbie meeting MEN-a u Berlinu

Ljetos se je po drugi put održao takozvani Newbie meeting MEN-a (Mladina europskih narodnosti) u Berlinu od 15.-20.12.2016., pri kom su sudjelivali 34 mladi ljudi iz 12 europskih zemalj. Za HAK su sudjelivale Diana Jurkovits, Maria Kornfeind, Raphaela Kuzmits i Dorica Zvonarich.

Rano jutro pola šest – a hakovke su jur na letilišću, a to na dan po generalnoj sjednici i božićnoj svetačnosti. Kamo opet putuju, ćete se znamda pitati? Putuju u Berlin, kade se je dan pred tim počeo *Newbie meeting*. *Newbies* su ljudi, ki prvi put sudjeluju pri jednoj priredbi MENa. Ov seminar je ada za upoznavanje organizacije, vlašćih priredbov i članov. Počeo je program s upoznavanjem sudionikov putem igre, pri kom hakovke nažalost nisu mogle bitt nazočne. Došle su točno na razgledjivanje nimškoga „Bundestag-a", kade su imale mogućnost za razgovor s jedinom sorbskom predstavnicom Mariom Michal. Povidala je sudionikom o teškoća, s kimi se ona suočava u svojem djelovanju za manjine i kako su Sorbi za vrime ujedinjenja Nimške uspili dojti u ujedinački ugovor i kroz to sebi osigurali visoko podupiranje. Po tom je slijedilo peljanje kroz „Bundestag" i „Hop-on-Hop-off-Bustour" kroz istočni Berlin. Za vičeru su Retoromanci priredili tradicionalno jilo „Bizzochels", a potom je slijedila božićna svetačnost, za ku su manjine donesle pecivo i božićne jačke na svojem manjinskom jeziku. U djelaonica su se predstavile različne manjine na kreativan način, ali i 3 partneri MENa (Alliance, Voice of Young Refugees in Europe i Phiren amenca). Organizacija Alliance, na primjer, je internacionalna organizacija, ka jur postoji 45 ljet i ka priredjuje uz različne kampanje i seminare takozvane djelatne kempe, kade mladi ljudi moru slobodnovoljno djelati. Primjeri za takova djela su obnavljanje stare škole u malom selu u Srbiji ili spašavanje korenjačov na plaži. Dojduće ljeto ćedu obratiti pažnju migraciji, a na tom području kanu suradjivat sa MENom.

U galeriji „Aufbauhaus", ka izlaže modernu umjetnost pripadnikov manjine Romov i Sintijev, su sudioniki doznali puno toga o situaciji i djelovanju različitih društav u Nimškoj i Europi. Ova manjina još svenek jako trpi zbog predrasudov i stereotipov ,ki su nažalost još svenek zasidreni u glava većinskoga naroda. Nedilja je stala pod geslom „planiranje projekta". Početo od ideje, prik planiranja, implementiranja i evaluacije, su se svi stepeni jednoga projekta predstavili. Ste se i vi jur pitali ča je „strange contrabas wedding"? No, sudioniki su imali jako zanimljive ideje na tu temu, ke su sadržavale „Inku Bause", turtu s kontrabasom, štrikanje oprave i drivene stane u Schwarzwaldu. Ali morali smo se opet vrnuti k ozbiljnijim temam, kotno kade se moru u Europi staviti molbe za projekte. Na koncu su sudioniki pokazali svoje novo znanje pri planiranju i prezentiranju vlašćih projektov. Zadnji dan seminara je stao u znaku manjin u Nimškoj. Sudioniki su pohodili različne institucije kotno „Sekretarijat četirih autohtonih manjin u Nimškoj", „AGDM-ured", „Društvo za ugrožene narode", „Društvo nimških iseljenikov", „Centralno vijeće nimških Sintijev i Romov" i „Dokumentarni i kulturni centar nimških Sinti i Romov". Pri plodni diskusija su sudioniki dostali uvid u manjinsko djelovanje u Nimškoj. Sudioniki su zvana toga imali zvanarednu mogućnost pohoditi „Lagezentrum", kade se pratu dnevni dogodjaji po cijelom svitu i kade se u slučaju katastrofe ili velike pogibeli sastaje krizni stožer (Krisenstab). U tom slučaju moraju dojt ii dodatni suradniki. Peljačica nam je još rekla, da će se u najboljem slučaju stoprv za sastanak G20 pravati prošireni sastav.

Na ovoj priredbi su uz učlanjena društva i interesirana društva mogla poslati sudionike. Tako su se mogle upoznati i manjine, ke inače ne sudjeluju pri seminari. Uz program je bilo i dosta časa za druženje i upoznavane novih prijateljic i prijateljev. Zadnju večer su nam polipšali društva Romov i Sintijev iz Slovenije i Nimške, ka su priredila tipična jiliše i predstavila svoju kulturu. U toku večera se je nažalost dobra ćut pretvorila u tugu, kad se je proširila vist, da se je na božićnom sajmu u Berlinu dogodila nesrića, i da je tomu znamda bio uzrok teroristički napad. Bili smo jako srićni, da se je zbog odugovljačenja programa u BMI-u naš posjet na božićni sajam odgodio. Naše ćuti su kod žrtav ovoga napada i njevih familijov.

Maria Kornfeind i Dorica Zvonarich

Kratak pregled o znanstvenom djelovanju MATE MERŠIĆA MILORADIĆA s točnijim obzirom na njegova latinska djela

Mate Meršić Miloradić: Ja sam osvidočen da je ovo ime dobro poznato. Svaka i svaki od nas pozna Matu Meršića Miloradića (1850.–1928.) kao najvećega pjesnika gradišćanskih Hrvatov. Poznamo ga i kao urednika Kalendara svete Familije i za jednu dob i kao urednika Naših novin, prvoga tajednika gradišćanskih Hrvatov. Rodjeni Frakanavac, ki je bio skoro 50 ljet dugo farnik u Hrvatskoj Kemlji, se je zalagao velikom snagom isto kao velikim odušev-ljenjem i trudom za hrvatski narod u zapadnoj Ugarskoj. Svojimi pjesmami je kanio prebuditi Hrvatice i Hrvate da budu samosvisni i gizdavi na svoj jezik i na svoju kulturu.[1]

Mate Meršić Miloradić ali nije bio samo duhovnik, pjesnik i urednik, nego i znanstvenik, ki se je bavio astronomijom, filozofijom, fizikom, geometrijom i matematikom – a to ne samo u privatnom okviru. Svoje misli i teorije je i tiskao u različni časopisi. Ako mislimo na Miloradića je njegovo djelovanje kao znanstvenik sigurno malo poznato.[2] Ali još manje poznato je da je on i izdao jedan dio svojih znanstvenih istraživanj na latinskom jeziku! To je činjenica ka je za mene jako zanimljiva i kom sam se kanio već baviti. Čim sam, ali, već istraživao, tim sam sve već doznao da ne postoji niti jedan članak ki se intenzivno bavi sa znanstvenoga pogleda Miloradićevimi latinskimi djeli. U velikom broju knjig i člankov, u ki se piše o Mati Meršiću Miloradiću najde se čudakrat samo mala rečenica ka gluši npr. ovako: „Pisao je na ugarskom, nimškom, engleskom, francuskom i latinskom jeziku." Niti već niti manje se najde. Tim se je prebudila moja znatiželjat da najdem već o latinsku djelu Mate Meršića Miloradića. Kakova su to djela? Čim se je točno bavio? Na ova pitanja kanim dati u ovom članku odgovor i tako tebi omogućiti da upoznaš onu stran ovoga velikana gradišćanskih Hrvatov, ka se premalo cijeni u njegovom mnogovrsnom djelovanju.

Mate Meršić se je rodio 19. septembra 1850. ljeta u Frakanavi, kade je pohodio i osnovnu školu. Od 1863. do 1867. ljeta pohodio je višu školu u Kisegu, prije nego je pohodio od 1867. ljeta početo gimnaziju u Juri. U Juri se je po gimnaziji študirao teologiju do 1876. ljeta. U istom ljetu je zaredjen za duhovnika i je bio tri ljeta dugo kapelan u Filežu i u Velikom Borištofu. 1879. ljeta je postao farnikom u Hrvatskoj Kemlji. Tu funkciju je vršio do svoje smrti 15. februara 1928. ljeta. U Hrvatskoj Kemlji je našao i svoj poslidnji zemaljski počivak, onde i zakopan.

Pjesničko stvaralaštvo, zbog koga ga mi danas jako cijenimo, se je prebudilo u njem stoprv u 53. ljetu svojega života. Kao urednik Kalendara svete familije je izdao svoje prve pjesme na hrvatskom jeziku.[3] Ončas si je dao i pjesničko ime Miloradić.[4] Na prošnju Mate Meršića starjega je Miloradić preuzeo uredničtvo Naših novin, kade je bio i odgovoran za lektorat. Urednik prvoga tajednika gradišćanskih Hrvatov je bio ali samo kratko vrime, a to do marca 1910. ljeta, jer onda je Lovre Barilić iz Trajštofa preuzeo uredničtvo.[5]

Prije nego je takorekuć išao med pjesnike i urednike, se je Mate Meršić Miloradić intenzivno bavio sa znanstvenimi predmeti, a to ne samo na astronomskoj, filozofskoj, fizičkoj, geometriskoj i matematičnoj razini nego i na teleoškoj i ekonomskoj.

Svoj prvi znanstveni članak je tiskao na ugarskom jeziku u starosti od 22-ih ljet, u kom se bavi astronomijom. Od 1872. ljeta početo se pojavljuju daljnji članki u ki piše o astronomski i matematični pitanji.[6] 1880. ljeta je Miloradić na prošnju Mihovila Nakovića obdjelao i školski udžbenik za fiziku.[7] U sljedeći ljeti se bavi različnimi filosofskimi, teološkimi, matematičnimi i moralteoretičnimi pitanji. Mate Meršić Miloradić se, ali, i bavi ekonomijom i kaže veliko sociološko zanimanje za društvena pitanj. Tako se je bavio npr. u svojem nimškom članku „Zur Zinsfrage" najvažnijimi riči na polju ekonomije, kade je analizirao važne riči, kao: ekonomija, kapitalizam, činži, itd.[8]

Svoja najopširnija djela je izdao u 1914. ljetu na nimškom jeziku, to su „Modernes und Modriges. Kritische Wanderungen im Gebiete der alten und neuen Wissenschaften" (Tübingen 1914., 548 str.) i „Organistik der Geometrie. Grundzüge der geometrischen Prinzipienlehre. Im Gegensatz zur euklidischen und nichteuklidischen Kasuistik" (Tübingen 1914., 356 str.). Obadvoja djela se moru gledati kao konac znanstvenoga djelovanja Mate Meršića Miloradića, jer potom se pojavu još samo rijetko neki članki u različni časopisi.[9]

Prem da je Mate Meršić Miloradić napisao članke u različini jezikov, nije ni jedan znanstveni članak poznat, koga je napisao na hrvatskom jeziku. Jedan mogući uzrok za to more biti da hrvatski jezik on čas nije bio tako proširen med znanstveniki. Miloradić je sigurno kanio da svoje članke čim već ljudi razumi. U tom vidim i uzrok zač su troja djela od njega napisana na latinskom jeziku! U tadašnji čas je bilo znanje latinskoga jezika još čuda veće i čvršće nego je to danas slučaj.

Ki sada misli da je Mate Meršić Miloradić pjesme ili neke štorice ili ku-tu rečenicu na latinskom jeziku pisao se vara. Jer u svoji latinski djeli se bavi geometričnimi i matematičnimi pitanji, a to sve na visoko-filozofskoj razini.

Naslovi latinskih djelov Mate Meršića Miloradića su sljedeći:

- Utrum in dialectica Aristotelea recte distinguantur figurae modique syllogismi (hrv.: „Da li su u Aristotelovoj dijalektiki obliki i vrsti silogizma pravo razlikovani")

- Isagoge in principia mathematica oeconomices politicae (hrv.: „Naučno upeljanje u matematična načela gospodarstvene politike")

- De veris geometriae integrae principiis contra geometras Euclideos simul et Noneuclideos (hrv.: „O pravi principi sveopće geometrije protiv euklidskih i neeuklidskih geometričarov")

Iz pogleda latinista se more reći da je Miloradićev latinski jezik jako lip i da je pisao na (jako) lip klasičan način, ča kaže da je imao izvanaredno dobro znanje latinske gramatike i riči, osebujno ako se misli na latinsku sintaksu i semantiku. Zbog njegovih latinskih djelov ga je N. Benčić i častio kao „zadnjega zastupnika naših latinistov".[10]

U svoji latinski djela se zove Matthaeus Merchich i je svaki put i napisao dodatak *parochus in Horvàt-Kimle, in Hungaria* (hrv.: „farnik u Hrvatkoj Kemlji, u Ugarskoj"). Latinska djela je predstavio na kongresi katoličkih znanstvenikov u Fribourgu/Švicarskoj (1898.) i dvakrat u Münchenu (1899. i 1900.). Ako se pogledaju znanstvena djela drugih sudionikov tih sastankov, onda se vidi da je čuda člankov napisano u drugi jeziki, kao npr. engleski, nimški, ugarski, ruski, španjolski, talijanski. Činjenica ka kaže da nije bilo zapovidano da se moraju napisati članki po latinsku. Tim se zapravo moremo pitati, zač je ada Mate Meršić Miloradić napisao svoja djela na latinskom jeziku.

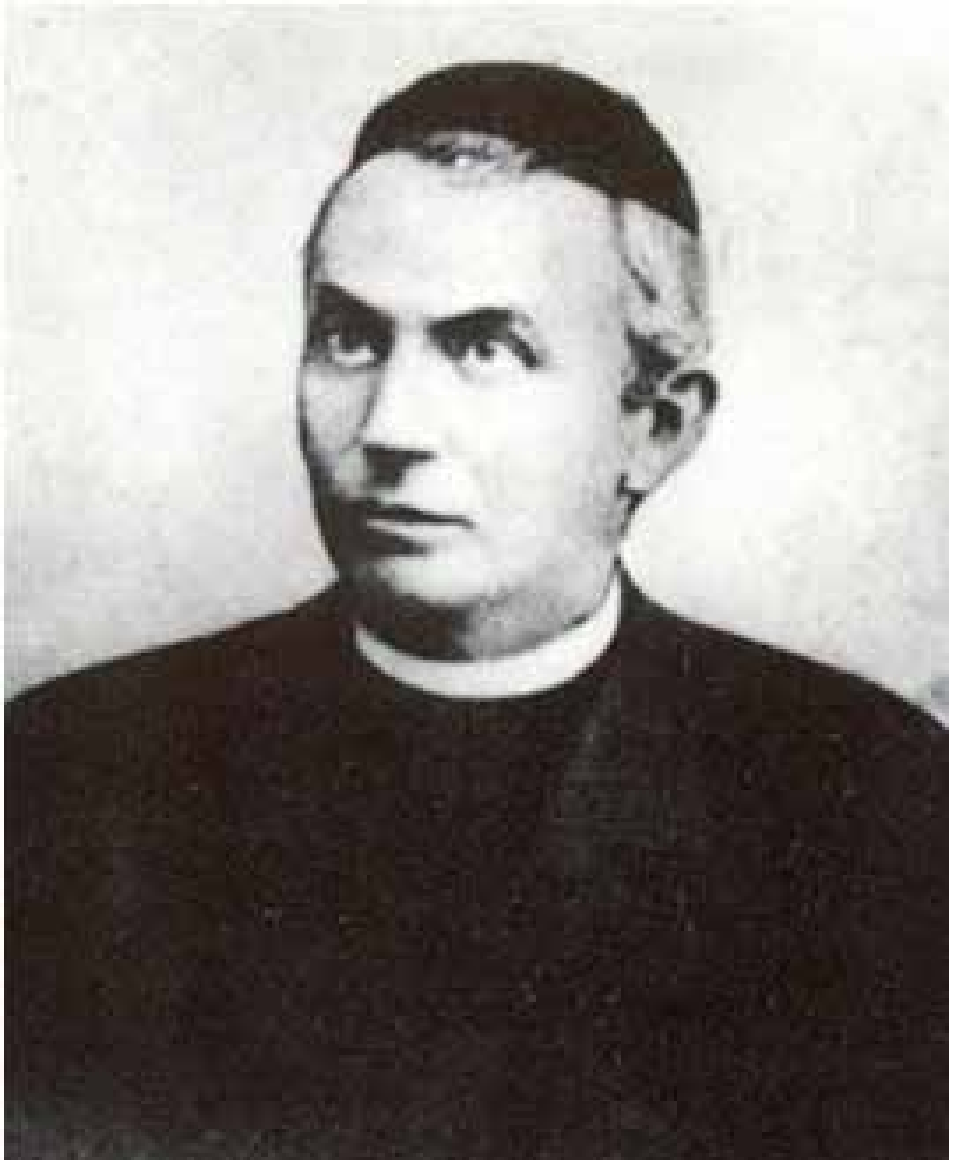

Ja zaistinu mislim, da je bila Miloradićeva želja da njega i njegova djela čim već sudionikov razumi i da se je zbog toga odlučio za hasnovanje latinskoga jezika. Kot sam jur opomenuo je bio latinski jezik – osebito na znanstvenom i crikvenom polju – *lingua franca*, ada na latinskom jeziku se je medjunarodno komuniciralo. Tada je imao latinski jezik poziciju kot ju ima danas engleski jezik. Tim da je hasnovao latinski jezik si je Miloradić mogao biti siguran da ga razumu i Nimci i Talijani i Englezi, itd.

U sljedećem kanim kratko predstaviti latinska djela:[11]

Utrum in dialectica Aristotelea recte distinguantur figurae modique syllogismi (hrv.: „Da li su u Aristotelovoj dijalektiki obliki i vrsti silogizma pravo razlikovani"): Ov članak ima ukupno 28 stranic i je izdan u kongresnoj knjigi pod naslovom *„Compte rendu du quatrième Congrès Scientifique International des Catholiques, Troisième section: sciences philosophiques, tenu a Fribourg, du 16 au 20 août 1897* (Fribourg 1898)". Kot se jur na naslovi vidi je bio kongres, na kom je sudjelivao Mate Meršić Miloradić, 1897. ljeta u Fribourgu u Švicarskoj. Ljetodan kašnje je izašla knjiga sa znanstvenimi članki.

Na prvoj stranici svojega članka je Miloradić napisao „Nec timere nec timide", ča toliko znači kot „Niti nepremišljen, niti strašljiv". Ove riči se stoprv točnije razumu ako je poznat sadržaj članka. Miloradić se bavi dijalektikom (znanost argumentacije) i silogizmom (rezultat premišljavanja) starogrčkoga filozofa Aristotelesa (384.–322. pr. Kr.). On kritizira djelovanje Aristotela i argumentira na filozofsko-matematični način da se daju još opširnije izdjelati argumenti starogrčkoga filozofa.[12]

Imamo ali dokaze da su se jako kritizirale mišljenja i argumentacije Mate Meršića Miloradića, ke je pri kongresu predavao i napisao u svojem članku. Bilo je nerazumljivo kako se je mogao jedan ugarski župnik ufati kritizirati Aristotela, velikana filozofije, prirodnih znanosti, itd. Tako su ga kritizirali npr. nimški filozof Konstantin Gutberlet[13] i uredniki Kalendara filozofije i špekulative teologije.[14]

Isagoge in principia mathematica oeconomices politicae (hrv.: „Naučno upeljanje u matematična načela gospodarstvene politike"): Ovo djelo, ko ima ukupno 26. stranic, je Mate Meršić Miloradić predstavio na 5. sastanku učnoga katoličanskoga svita u augustu 1900. ljeta u Münchenu i je djelo potom i separatno publicirao kao malu knjižicu.[15] Naslovna stranica kaže i kraticu D.D.D., ča toliko znači kot *deo donum dedit* (hrv.: „on je Bogu dao [ovo djelo] za dar"). Isto na naslovnoj stranici se najde rečenica *venale apud auctorem in Horvàt-Kimle, Comitatus Moson in Hungario, pretio I coronae*, ada informacija da se dâ kupiti ova knjižica peršonski kod autora za cijenu od 1 korone. Polag sadržaja se more ovo djelo najbolje imenovati kao udžbenik o gospodarstvenoj politiki, u kom se bavi s ekonomijom iz filozofskoga pogleda. Za Miloradića je ekonomija umjetnost (lat. *ars*, nim. *Kunst*). Ov mali udžbenik je podiljen u tri rubrike: 1. *De mensura bonorum oeconomica* (hrv.: „O gospodarstvenoj mjeri dobrote/stanja"), 2. *De mensura bonorum politica* (hrv.: „O političkoj mjeri dobrote/stanja") i 3. *De mensura bonorum quaestuaria* (hrv.: „O poslovnoj mjeri dobrote/stanja"). Na ovom mjesto kanim osebito predstaviti uvod, jer ako se pogleda na uvod ovoga djela se – po mojem mišljenju – dobro vidi u prvoj rečenici, da je bio Miloradić farnik, jer hasnuje za svoju rečenicu Sveto pismo. Naime piše *Non Tibi, Lector optime, hac opella tamquam parvulo lac potum datur* (hrv.: Ovim malim djelom se Tebi, najbolji štitelj, neće dati mliko za piti kotno malomu ditešcu.). Ove riči spominaju na Prvo pismo Korintijanom (I. Korin. 3, 2–4), kade znači *Lac vobis potum dedi, non escam, nondum enim poteratis* (hrv.: Mliko sam vam dao piti, a ne čvrsto jilo, ar takovoga još ne bi bili mogli podnositi.). Zato se ali u drugoj rečenici Mate Meršić Miloradić jur kaže kao pjesnik, jer piše *Nimio quippe brevitatis studio nonnisi semen licuit seminare, quod humo tectum in tenebris utique latet, Tuarum demum meditationum radiis ultra evolvendum* (hrv.: „Zapravo samo marljivošćom kratkoga pisanja bilo je dopušćano posijati sime, ko je pokrito od zemlje i shranjeno u škurini, i ko će se konačno otkrivati kroz trake tvojega razmišljanja."). Kot se vidi piše jako slikotivno i pjesnički, ča zapravo nije tipično za znanstveno djelo. Konačno piše dalje: *Quod meum tentamen quum Tibi quoque prodesse posse iudicarim, verbis saltem paucissimis iuris publici facere decrevi. Si recuses, per me liceat* (hrv.: „Pokidob ja mislim, da će i tebi hasniti ov moj pokus, sam se odlučio da ga objavim s najmanje riči. Ako ga odbijaš, ću ti to dozvolit."). Ovom rečenicom je Miloradić jur sigurno kanio reagirati na moguću kritiku.

De veris geometriae integrae principiis contra geometras Euclideos simul et Noneuclideos (hrv.: „O pravi principi sveopće geometrije protiv euklidskih i neeuklidskih geometričarov"): Ovo djelo (37 str.) je izdao 1903. ljeta u Zagrebu. I ovde se najde informacija da se moe kupiti ova knjižica peršonski kod autora za cijenu od 1 korone (lat. *venale apud auctorem in Horvàt-Kimle, Comitatus Moson in Hungario, pretio I coronae*). Kot nam naslov jur veli, se bavi Mate Meršić Miloradić s Euklidum, ki je bio starogrčki matematičar i geometričar u 3. st. pr. Kr. i o kom se veli da je utemelitelj „tradicionalne geometrije". U ovom djelu Miloradić kritizira Euklida i veli da on još nije pravi znanstveni matematičar/geometričar (lat.: *Geometria Euclidea dicenda est non scientia, sed ars geometrica*).[16] Euklid je postavio pet potribovanj (postulate), ada pet tesov o geometriji, tako npr. veli da se od svake točke na

svaku točku da crtati linija ili da su svi pravi kuti isti (90°). Peta teza se, ali, jako kritično gleda. Ona znači: Ako na jednoj liniji dvi linije skupa dojdu, tako da one dvi činu kut i ako je ta kut manji nego pravi kut (90°), onda se obadvi linije strefu u neskončanosti i prvom linijom činu trokut. U 19. stoljeću se je rodio pokret ki odbija ovu petu tezu. Oni, ki slišu ovomu pokretu, se zovu „neeuklidi". I Miloradić je simpatizirao s ovim pokretom. Tako veli Miloradić u svojem djelu da „euklidika" još nije znanstvena, nego samo kazuistička geometrija i da neeuklidijska geometrija uključuje Euklidovu geometriju.

Koncem konca se ufam da sam mogao dati ovim malim pregledom dobru i informativnu mogućnost, da se bolje upozna i druga stran Mate Meršića Miloradića. Nije bio samo farnik i pjesnik, nego i mnogovrstan znanstvenik. Jedna njegova stran, ka još čeka na temeljitija istraživanja u ov smir!

Michael Hirschler

---

[1] * Veselim se da imam mogućnost pisati i predstaviti znanstvenu stran Mate Meršića Miloradića. Ov članak kaže mali dio mojega predavanja u KUGI u Velikom Borištofu, 11.11.2016., kade sam u okviru „Hrvatskih predavanj" dostao mogućnost da predstavim latinska djela Mate Meršića Miloradića. Opširniji članak o latinskomu djelovanju Mate Meršića Miloradića ću ja izvandati 2017. ljeta. O Mati Meršiću Miloradiću vidi npr. N. Benčić, *Mate Meršić Miloradić. Das Leben eines burgenländisch-kroatischen Dichters*, Diss., Beč 1963. – M. Meršić ml., *Znameniti i zaslužni Gradišćanski Hrvati*, Željezno 1972., str. 81 f. – N. Benčić, *Književnost Gradišćanskih Hrvata od XVI. stoljeća do 1921.*, Zagreb 1998. (Prinosi za povijest književnosti u Hrvata, Knjiga VII.), str. 305–328.

[2] Vidi npr. internet stranicu ZIGH-a, kade dalje N. Benčić izvanaredno dobar pregeld o znanstvenom djelovanju Miloradića: http://www.zigh.at/hrv/leksikon/M/miloradic_znanstvenik.html. – Uzato preporučam i M. Meršić ml., *Po slijedi Aristotela i Tome Akvinskoga. Miloradić kao učenjak*, Hrvatske novine 22, br. 23 (1961.), str. 4. – F. Zenko, *Meršićevo razumijevanje i određenje filozofije*, Prilozi 29–30 (1989.), str. 149–160. – S. Kovač, „O Meršićevoj logici", u: S. Kovač (ured.), *Logičko-filozofijski ogledi*, Zagreb 2005., str. 159–170. – S. Kovač, *Ahilej i dvosmisljenosti u pojmu beskonačnoga – Meršićev pristup*, Prilozi 69–70 (2009.), str. 83–97.

[3] Vidi npr. Benčić 1998, str. 307. – O Kalendara svete familije vidi K. Zvonarić *Kalendari Gradišćanskih Hrvatov od 1806. do 2012. Popis i prikaz kalendarov od 1806. do 1942. s tematskom analizom sadržajev od 1946. do 2012.*, Trajštof 2013. (Gradišćanskohrvatske studije 8).

[4] Benčić 1998, str. 307: „Mate Meršić si je dodao pjesničko ime „Miloradić" što svakako znači rado, ljubavlju, milo raditi, djelati za svoj narod [...]."

[5] M. Berlaković, *100 Jahre „Hrvatske novine". Entstehung und Entwicklung der burgenländischkroatischen Wochenzeitung und ihre Bedeutung für die Sprache, Kultur und Identität der burgenländischen Kroaten*, Beč 2010., str. 41 f.

[6] Vidi: N. Benčić na http://www.zigh.at/hrv/leksikon/M/miloradic_znanstvenik.html: Prvi članki su se publicirali u ugarskom časopisu "Remény" (hrv.: Ufanje) i to: Mekkora Györött a leghosszabb nappal, ha Gyõr az északi szélesség 47° 41' 15'' alatt fekszik? (hrv.: Kako dug je u Juri najduži dan ako Jura na 47° 41' 15'' leži), Remény, 1872/3, 40-42; *A tünemény* (hrv.: Fenomen svitla), Remény, 1872/4, 62-64; *A földdelejesség és a sarki fénynek ahhoz való viszonya* (hrv.: Zemljin magnetizam i odnos polarnog svitla k njemu), Remény 1872/5, 78-80; *A sarki fény elmélete* (hrv.: Teorija polarne svitlosti), Remény 1872/6, 100-110.

[7] Naslov udžbenika je *„Fizika za hrvatske školare gjurske biškupije"* (N. Benčić na http://www.zigh.at/hrv/leksikon/M/miloradic_znanstvenik.html).

[8] Zur Zinsfrage, Korrespondenz-Blatt für den kath. Klerus Österreichs, Beč 1905/4, str.171-176, 1905/5, str. 294-295.

[9] Vidi N. Benčić na http://www.zigh.at/hrv/leksikon/M/miloradic_znanstvenik.html. – Zenko 1989.

[10] Vidi N. Benčić na http://www.zigh.at/hrv/leksikon/M/miloradic_znanstvenik.html. – O latinisti med Gradišćanskih Hrvatov vidi članak Franz Probst, „Die lateinische Literatur der burgenländischen Kroaten", u: Stefan Geosits (ured.), *Die burgenländischen Kroaten im Wandel der Zeiten*, Beč 1986., str. 81–90. – Uzato se i ja u mojem diplomskom djelu bavim latinskom literaturom Gradišćanskih Hrvatov.

[11] Za hrvatski prevod latinskih naslovov vidi Meršić ml. 1961.

[12] Kovač 2005.

[13] Constantin Gutberlet, *Logik und Erkenntnislehre* (1898.), str. VI: „Napadi se empirista, pozitivista, asocijativnih psihologa i već usmjeruju protiv formalne logike, koja je dosad vrijedila kao opće dobro svih filozofijskih pravaca, kao neophodan organon svih znanosti. Čak je na IV. medjunarodnom znanstvenom kongresu katolika objavljena rasprava jednoga madjarskoga župnika, koji ne poduzimlje ništa manje nego otkloniti likove i načine silogizma kao nelogične." [prijevod: S. Kovač 2005, str. 161.]

[14] *Jahrbuch für Philosophie und spekulative Theologie* (1899.): *Matthaeus Merchich, Utrum in Dialectica Aristotelea ...:* „Der Verf. (sic!) findet die aristotelische Syllogistik mangelhaft, weil sie auf einer unvollkommenen Semiotik beruhe. Deshalb führt er an Stelle der sprachlichen Zeichen mathematische Formeln ein, mit deren Hilfe er den Syllogismus konstruiert. Sein erster Fehler liegt, wie uns scheint, darin, dass er die Denkakte für das eigentliche Objekt der Logik hält. Diese actus mentales müssten durch äußere genau bestimmte Zeichen ausgedrückt werden. Damit sind die Denkformen als solche ausgeschlossen, und der ganze mathematische Proseis der neuern Logik nur auf solche Funktionen anwendbar, welche ein mathematisch bestimmbares Objekt betreffen. Die Denkformen, in welchen die mathematischen Operationen vollzogen werden, fallen selbst nicht mehr in die neue Logik. Wir halten deshalb diesen Versuch, der uns nominalistisch erscheint, für gänzlich verfehlt."

[15] Čuda puti se štije da je održao kongres u 1900. ljetu u Monaku (vidi npr. Meršić ml. 1972, str. 81; N. Benčić na http://www.zigh.at/hrv/leksikon/M/miloradic_znanstvenik.html). To je kriv prijevod latinskoga imena *Monacum*. Pod imenom Monacum nije mišljeno Monako, ada druga po velikini najmanja država na svitu, na južnofrancuskoj obali (latinsko ime je *Monoecum* ili *Principatus Monoeci*), nego München, varoš u Nimškoj.

[16] Vidi npr. Zenko 1989.

MILENA

„Getrennt oder zam?", fragt der Kellner mit der Rechnung in der Hand. „Getrennt. Seit zwei Minuten", hätte Vater am liebsten geantwortet, aber das hätte den Kellner nur überfordert. Es reicht doch, wenn das Ex-Pärchen überfordert ist. Sie sitzen gemeinsam beim Italiener - wie es sich für Ex-Pärchen gehört - umschlungen auf der Fensterbank. Händchen streichelnd. Fast schon im Arm liegend. Zurückhaltendes Küssen – nur Stirn, Nase, Wange. Der Mund soll es nicht sein. „Gehen andere Paare auch so auseinander?", Vater verkneift sich die Frage dann doch, aber die Antwort rutscht ihm raus, „vermutlich weinen sie mehr."

Als Vater Sommer '74 früher als geplant von einer kleinen Europa-Tour nach Hause gekommen ist, war da ein anderer bei ihr. Fremde Schuhe an seinem Platz. Innerlich krepiert, aber außen gefestigt hat er ihnen sogar Frühstück samt Kaffee gemacht. Ist dann gegangen, ohne große Worte zu verlieren – nur ein Wiedersehen war Muss, um die Sachen aus der gemeinsamen Wohnung aufzuteilen. Das mit dem Essen beim Italiener war ihre Idee, Milenas Idee.

Wie ein Stock liegt er im Bett, die Pizza rumort – Bauchlage – das Gesicht in den Polster gedrückt, die Augenmaske liegt so eng an, er spürt durch sie hindurch, wie rund seine Augen beschaffen sind. Er weiß sich zu helfen – zwar nicht gegen das Drücken der Augenmaske, aber sonst. Es tut gut.

Er liegt da, verdaut schwitzend Pizza und seine Erinnerungen an Milena. Das eine Mal verpackt er sie in einen Fußball, wie ein Tormann schießt er den Ball beim Abstoß weit raus – weit über das Feld, über die Corner-Linie des Gegners hinweg. Und das ist kein Fehlpass – vielleicht findet er einen Sponsor für diese Art Fußballspiel.

„Ostani, Milena. Milena Milena."

Die andere Erinnerung legt er als Munition in eine Steinschleuder – nein, besser, in so ein mittelalterliches Wurfgeschoss-Etwas. Ist das ein Katapult? Jedenfalls die Flugbahn ist schön, der Aufprall hätte jedes gallische Dorf zerstört, die Erinnerung zerschellt beim Aufprall in tausend Stücke. Aufklauben wird sie niemand. Auch das gefällt.

„Ljubi me kad se sunce stane."

Die letzte Erinnerung schickt er auf Reisen. Befestigt sie zärtlich, aber dass sie auch wirklich hält, an der Spitze einer rot-weiß-roten Rakete. Man könnte meinen, er hat die erste österreichische Raumfahrtagentur gegründet: Diese Agentur hat es sich zum Ziel gesetzt, ihre Raketen typisch österreichisch ins Nichts zu schicken – also schon ins All, aber wohin die Reise geht, ist vollkommen offen. Die Shuttles fliegen Lichtjahre lang durchs Schwarz. Viele Erinnerungen kann man so loswerden. Am schönsten ist es jedoch, wenn die Rakete wo einschlägt. Natürlich führt das zur einen oder anderen Delle auf den fliegenden Untersätzen, doch die Spitze der Rakete überlebt den Aufprall seltsamerweise meistens. Und da steigen die Erinnerungen aus mit ihren weißen Raumanzügen, klettern hinab auf die Oberfläche des zwangsbeglückten Planeten, fangen ein neues Leben an; weit weg vom Raumfahrtagenturgründer; in einer Galaxie, aus der die Erinnerungen sicher nicht so schnell zurückkommen werden. Mögen die Außerirdischen Spaß an ihnen finden.

„Ne tribam te još jutro. Da ova noć dalje traje. Da ova noć na vijeke traje."

Diese Nacht wird ewig dauern. Er reißt die Schlafmaske runter und die Augen auf. In der Ecke stehen noch immer diese Rosen. Er holt seinen Notizblock hervor und schreibt: „Das weinende Auge: die verwelkten Rosen halten's länger im selben Raum aus als wir; das lachende: Sie haben alles miterlebt, sind gelassene Zeugen. Bleiben ruhig, kommentieren nicht. Lassen sich unterhalten, egal was passiert. Sex, Streit, Vergebung, Spaß, Tränen. Ich sag, die Rosen dürfen noch ein bisschen bleiben. Soll man sich wünschen, dass sie aufschreien, wenn Schlimmes im Verzug ist? Besser sie bleiben ruhig und studieren das seltsame Wesen Mensch."

Die Jahre vergehen, aber im Aufräumen war Vater nie gut – auch nicht im Wegschmeißen. Er findet die Rosen-Notiz in irgendeiner Kiste im Arbeitszimmer. Der Kleine betritt auch das verdunkelte Zimmer – er hätte Milena heißen sollen, wäre er ein Mädchen geworden. Der Bub fragt: „Papa, was hast du in der Hand?" Er antwortet:

„Prošlost i tebe. Die Vergangenheit und dich."

„Den Satz hast dir nicht spontan ausgedacht", sagt der Bub. „Hilf mir lieber, dieses Zeug wegzutragen. Es ist nicht wenig," zischt Vater.Seit gestern weiß er, dass er keine Bühne mehr betreten wird.

„Von den zwei Handvoll Leuten, die noch Zugabe verlangt haben, hat sich eine Handvoll an der Bar sicher nicht geärgert, dass es nicht weitergegangen ist. Alle anderen Besucher hatten schon mit den ersten zwei Zugaben genug", sagt Vater. Er hatte schon nach dem ersten Lied überhaupt genug vom Rauch, um ehrlich zu sein. Der Abzug im Saal ist genau so wie zu Anfangszeiten der Band – nicht vorhanden.

„D'Leut wissen nicht, wann genug ist," hatte der Wirt nach einem erfolgreichen Konzertwochen-

ende gesagt, es muss im 71er gewesen sein. Vater darauf: „Wir haben vor eineinhalb Stunden zu spielen aufgehört, es läuft keine Musik, aber die an der Budl hängen, werden es erst merken, wenn ihnen der Gesprächsstoff ausgeht." – „Das ist nicht möglich, wenn ich den Naschub hol. Und du sorgst für Nachschub beim Gesprächsstoff, egal obst bleibst oder jetzt schon gehst." Vater hält den Gitarrenkoffer umständlich im Arm, damit er sich mit dem Tschick nicht die Finger verbrennt. Mit der anderen Hand verabschiedet er sich vom Wirt. Der Saal war voll, die Menge hat gequalmt wie ein Schlot, Vater den Rauch selbst befeuert, weil ihm das Nikotin die schiere Menge erträglich macht. Er trank nicht, um sich zu beruhigen, wie der Rest der Band – einer war beim Auftritt vergangenes Wochenende von der Bühne gefallen. Die Leut sind ganz verrückt nach der neuen, frechen und vor allem lauten Musik. Vater verzieht das Gesicht vor Schmerz, er hat sich am Mittelfinger verbrannt.

„Trauerst du, weil der Vorhang gefallen ist?" fragt der Bub und steigt vom Beifahrersitz. „Nicht mehr als sonst. Ich wollte, dass er fällt," Vater greift sich den Gitarrenkoffer von der Rückbank, umständlich schaut das aus wie eh und eh, „die Bandkollegen werden es erahnen, genau so wie ein paar der hartgesottenen Fans. Aber sagen werd ich's außer dir keinem. Ich will langsam verblassen." Er wünscht sich das Aus, der Junge fragt: „Darf ein Musiker so etwas? Sänger nicht mehr singen, Gitarrist den Verstärker abdrehen?" – „Ja, ganz einfach ja. Was mir Zeit meines Lebens mehr Kraft gegeben hat als genommen, nimmt sie mir jetzt nur noch. Wer nach mehreren hundert Auftritten nicht die Chance ergriffen hat, mich zu sehen, hat es nicht verdient, dass ich es ihm mit 72 zum ersten Mal zeige." – „Bist du weniger überzeugend?" – „Ich müsste die Konzerte um 3 nachmittags ansetzen, um überzeugend zu sein." – „Bist du krank?" – „Nein, aber ich möchte gesund bleiben." – „Weiß deine Gitarrensaite, dass sie für nichts mehr gut ist?" – „Sie wird gespannt darauf warten, dass sie wer anspielt. Der Gitarrenkoffer ist ihr Sarg und wenn sie reißt, werd ich nicht schuld daran sein, sondern die Zeit. Das versprech ich dir." Es ertönt ein grausiger Klang, als Vater mit dem Gitarrenkoffer gegen die Türklinke knallt. „Das war ihr letzter Ton."

Erst als sie alle Kisten und Instrumente vor der Haustür abgelegt haben, zückt Vater den Schlüssel. „Bevor wir hier reingehen, will ich eines wissen. Warst du jemals hier drin? Bist du jemals eingebrochen?" – „Nein. Wie soll das gehen, wenn du den einzigen Schlüssel immer bei dir hast? Ich hab fast Angst vor diesem Haus." – „Dann ist's gut." Vater dreht den Schlüssel um.

Sie betreten einen Raum, keine dreißig Quadratmeter groß. Die Glühbirne braucht lang, um hell zu werden. Es ist ein Raum in einem alten Bauernhaus. „Als ich jung war, standen hier die Kühe", deutet Vater mit der Hand. „Es war ihr kleiner Stall zum Milchgeben und aufs Schlachten warten. Als du geboren wurdest, kamen mein Lager und alte Kleidung des verstorbenen Bauern hinein. Unglaublich muffig alles." Seit zwei Jahrzehnten wird hier drin Musik gemacht, der Muff ist nicht ausgezogen, die Luft feucht geblieben. Zettel mit Text und Akkorden liegen in den Ecken herum. Die Feuchtigkeit beschert ihnen eine Konsistenz, die man von Papier nicht gewohnt ist. Die Blätter sind schwerer als sonst und runzlig, was auf sie geschrieben wurde, ist verblasst. Alte Veranstaltungsplakate zieren die Wände. „Der Teppich ist der hässlichste, den es im Baumarkt gegeben hat. Die Farbe haben wir so gewählt, dass man Flecken drauf nicht sehen soll. Aber damit sind wir gescheitert. Fleckenresistentes Material gibt es nicht," er zeigt in die Mitte des Raumes, neben die Bass-Drum. „Ob es Rotwein, Kaffee oder Cola war, kann ich nicht mehr sagen." – „Könnte Blut sein."

Nachdem sie alles in den Proberaum gestellt haben, gehen sie raus, Vater versperrt die Tür zum Bauernhaus: „Hier schließe ich ab. Mit allem, was hinter der Tür liegt, will ich nichts mehr zu tun haben. Du kannst damit machen, was du willst."–„Aber ich kann weder mit irgendeinem Instrument was anfangen noch singen!" – „Dann lern's." – „Das wird ein Graus." – „Sowieso. Aber Lautstärke hilft den Graus zu übertönen."

„Mit wem redest du?" – „Mit mir, Milena," antwortet er, während sie im Spiegelbild hinter ihm auftaucht, die Augen kaum offen. „Komm zurück ins Bett, es ist noch früh. Mich haben die Vögel geweckt, nicht dein Gerede." Zurück im Bett fragt er: „Welche Vögel? Ich hör nur die Flugzeuge." – „Gut, dass du mit der Musik aufgehört hast, bevor du mir taub geworden bist." – „Trotzdem, es ist mir nie schwerer gefallen, den richtigen Schlussakkord zu finden." – „Wer ihn findet, soll ihn behalten."

Text: Konstantin Vlasich

Tekst „Milena" je uspjeo od već od 130 tekstov na shortlist ORF-naticanja Textfunken. Dobitniki su Jürgen Bauer i Brigitte Kovacs

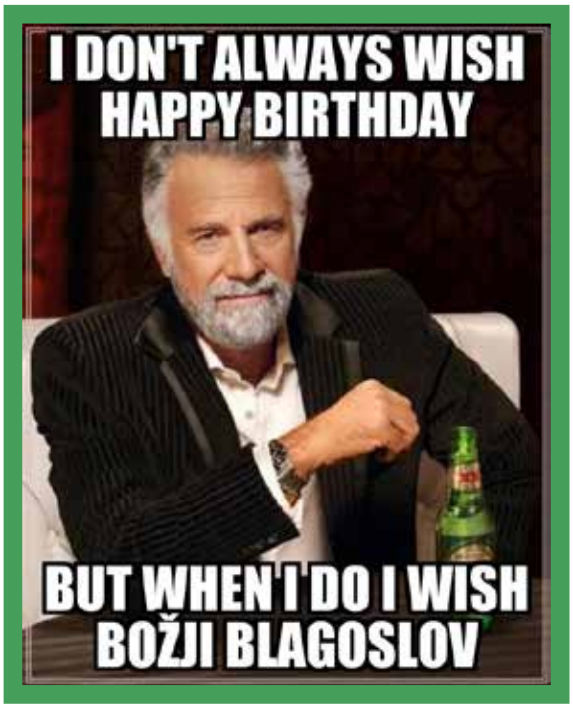

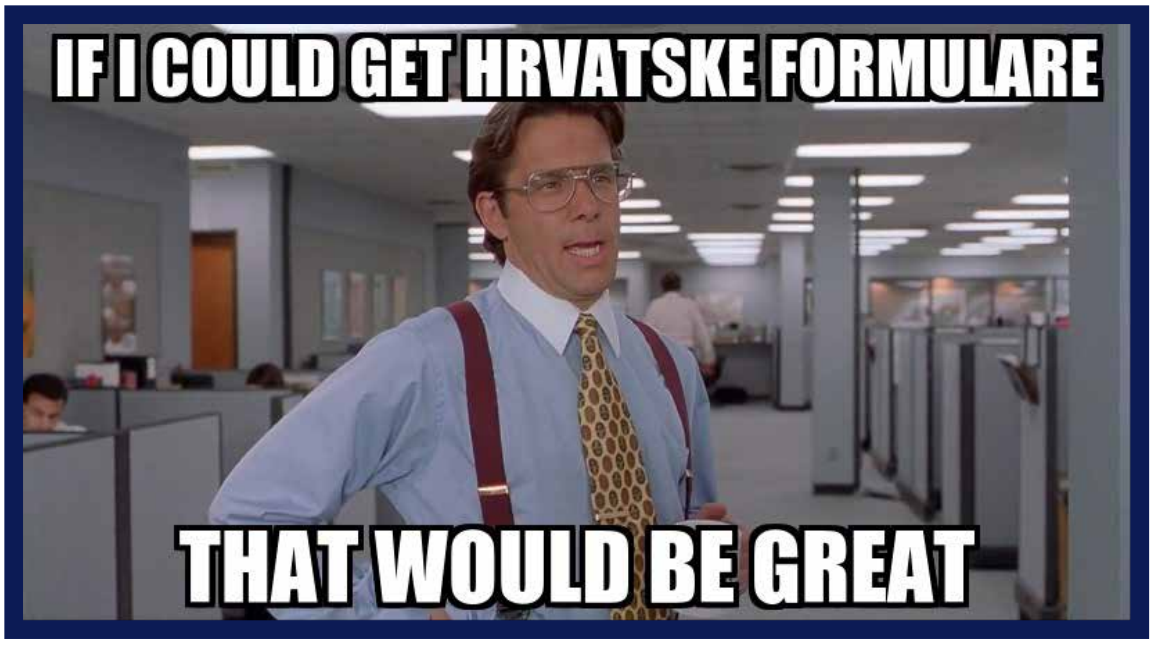

NOVOLJETNE ODLUKE
KE MOREBIT NEĆETE DRŽATI

Vi bi mogli…

1. …pisati članak za Novi glas
Novi glas uvijek išće nove autore. I mi sve tiskamo. Još i ovu listu.

2. …naručiti nešto u online shopu HKDa
Ili u online shopu TOP-a, ali mi ne kanimo vabiti za TOP, jer smo pristrani.

3. …prositi za hrvatske formulare na općinskom uredu
Ako se jur borimo onda bi je morali i svivno upotribljavati.

4. …pohoditi gradišćanskohrvatske vježbe
Vidi zgora!

5. …platiti članarinu za HAK
Mi smo mladi i tribamo pinez.

6. …biti sve tri dane na Danu mladine
Because… Because!

7. …pisati štiteljsko pismo na Hrvatske novine
Da ne budu samo pisali Šeršić i Tišinai.

8. …mami i tati čestitati za rodjendan u emisiji Časak radosti
pak im željiti puno zdravlja, sriće, veselja i božjega blagoslova. Ad multos annos!

9. …kupiti i preštati kalendar Gradišće
Iako ga ne razumite morate hrvatsku štampu podupirati.

10. …prositi za hrvatsku kaštigu ako te zustavi policija
Tako imate dodatno oko 2 tajedan lazno da platite kaštigu.

Flo i Viki Wagner

Ja se moram učiti, ali... Vruće serije za hladne noći

Sada u zimi, kad su temperature niske, se lako stane da nastanete bolesni i morate ostati nekoliko dan u stelji. Ili sezona ispitov je mimo i vam je dosadno. Ili vam se jednostavno neće učiti. Svaki od nas ima svoj uzrok, zašto ure dugo leži na stelji ili na kauču i gleda serije i filme. Bar što je vaš uzrok - mi vam kanimo predstaviti naše top serije za ov semestar - neke su poznate, neke manje, neke su nove, neke su jur starje, ali imaju kult faktor...

Broen/Bron

Vi ljubite Dansku i Švedsku? Krimiji su vaš najdraži žanre? Onda je morebit dansko-švedska ko-produkcija Broen - Bron nešto za vas. Ime serije znači prevodjeno most (Broen je danski, Bron je švedski).

Jedna policajac iz danske i jedna policajka i iz Švedske moraju riješiti medjunarodne kriminalističke slučaje. Tomu još Danac ponekad djela neobični metodami a Švedkinja ima Aspegerov sindrom i ne trpi ako se lomu pravila.

Na početku nove serije episodov (Staffelbeginn) se predstavu neki karakteri ki na prvi pogled nimaju ništa skupnoga. U toku priče se pokaže da su oni svi nekako povezani.

Iako je ZDF – ki je razglašen kao zastaran i zaspan - pomogao kod financiranja ove serije nije Broen-Bron nikako dugočasan. Danci i Švedjani nam jur dugo kažu da serije iz produkcije javne televizije moru biti i moderne i dobre.

Walulis sieht fern

Kako funkcioniraju televizijski programi? S kakovimi triki djelaju producenti? Zašto je design informativnih programov uvijek plav?

Philipp Walulis gleda puno televiziju i pozna odgovore na ova pitanja. U svojoj emisiji "Walulis sieht fern" (Walulis gleda televiziju) je on skupa sa svojimi kolegi na šaljiv način pokazao kako funkcioniraju mediji pak je i kritizirao emisije i sadržaje - ali nikada ne dignutim kažiprstom.

Nažalost se emisija Walulis sieht fern već ne producira. ARD je ukinuo produkciju. Stare episode se moru gledati na youtubu. Aktualno Philipp Walulis djela na konceptu za novu emisiju za Funk, program za mlade ljude ARDa i ZDFa.

Borgen

Borgen - tako Danci zovu svoj državni parlamenat - je politična serija iz Danske. Iako se Danska kot reprezentativna monarhija ne more sto posto prispodobiti s Austrijom se u ovoj seriji dogadja

puno toga, što poznamo i iz naše politike: lobist oružja korumpira političare, bulevarska štampa manipulira ljude i neprijatelje, iz vlašće političke stranke se šalje u Bruxelles. Uz političku svakodnevnicu serija tematizira i privatni život protagonistov.
Nadalje, serija tematizira aktualne teme: integraciju, prioritete budžeta, ženska prava, obrazovnu politiku, a to iz različnih perspektivov, tako da je ova serija dobra za stvaranje odlukov. U Danskoj je ova serija jako popularna: emitirali su ju u nedilju, a teme emisije su se u ponediljak diskutirale i u javnosti.
S ovom serijom DR1 kaže - kot jur kot s Broen/ Bron - da javna televizija more producirati dobre serije.

Jane the Virgin

Ova persiflaža na južnoamerikanske telenovele je idealna serija, ako kanite po ispitu sve pozabit što ste se morali naučit odnosno ako jednostavno tribate pauzu, ako nekanite koristiti pamet. Serija naravno ispunjuje sve kriterije prave telenovele. Protagonistica Jane je katoličanka, učiteljica i kani ostati divica dokle se udaje. Jedini problem: namjesto rutinske kontrole kod ginekologa je Jane nenamjerno umjetno oplodjena i noseća - a to kao divica! Za biologičnoga oca diteta - zove se Rafael i je vlasnik hotela - je ovo zadnja mogućnost da ima djete, ar je po kemoterapiji neplodan. Jane se odluči iznostiti djete, počne raditi u Rafaelovom hotelu i oni se (naravno - ovo je telenovela!) pribiližavaju…
Uz jako nevjerojatan plot ovu seriju iztiću smišni dialogi, šalni karakteri i španjolski akcent naratora. Ako vam se vidu serije New girl ili Gossip girl, onda će vam se sigurno i viditi Jane the Virgin!

Suits

Mike Ross je inteligentan človik i ima fotografsko pamčenje. On kani nastat advokat ali zbog konflikta zakonom je letio je od fakulteta. Jedan dan je slučajno - kad se je kanio shraniti od policije - zašao u jedan razgovor za posao advokata. Harvey Specter, arogantan advokat koji išće asistenta kimu je sličan i ne ide uvjek "pravim" putem, je znao da Mike nikad nije študirao ali ga je ipak zaposlio. Oni se perfektno nadopunu jer Harvey većputi agira bez emocijov a Mike sa svojim naivnim načinom koć ima preveć povjerenja u dobro u človiku. Na početku nigdo izvan Rossa, Spectera i Specterove sekretarice nezna ovu tajnu. Mike Ross konačno more prakticirati kot advokat, ali mora uvik živit činjenicom da je vkanjivac. Zanimljivi pravni slučaji, intrige i afere skupa s originelle dialogi i citati starih filmskih klasikerov su recept za ovu fenomenalnu seriju.

Gilmore girls

Da, da - nove episode su izašle 25. novembra i vjerojatno ste je svi vidili - ja sam teško na nje čekala i sam si je pogledala skupa s prijateljicami, a to sve četire episode najednoć). Ako je još nepoznate, nekate se bojati, ovo neće nastat nikakov spoiler. Samo toliko: kot čuda gledateljev sam i ja bila malo razočarana od razvijanja majke i kćere, ke su nas pratili kroz naše djetinstvo/ našu maldinu. Nove episode jednostavno nisu već to što su bile stare, i ako su Amy i Daniel zopet najzad i su dali Gilmore girls ta konac koga su si oni predstavili. I ako su svi akteri najzad. I ako je sve kot prije: tempo govora, konzum kave, Kirk, Emily, drama, problemi, muži, još i trubaduri grada su se vratili. I ako se uvadu tajne, ke su ostale otvorene. Ako je i vam tako išlo, poglejte si jednostavno sve stare episode još jednoć! Ar je original (skoro) uvjek boji nego nastavak....

Flo i Viki Wagner

S 50.000 BI MOGLI ORGANIZIRATI DAN MLADINE. DVAKRAT. S HEADLINEROM SEVERINOM. KA BI IGRALA CIJELU NOĆ.

R.E

500

EU

FÖRDERJA

.P.

000

JR

AHR 2013

S 50.000 EUROV BI MOGLI TISKATI OVO IZDANJE NOVOGA GLASA NA NAJDRAŽI PAPIR. 100.000 PUTI. AKO NE JOŠ I VEĆKRAT.

HRVATSKI AKADEMSKI KLUB

VAM ŽELJI ZABAVNO

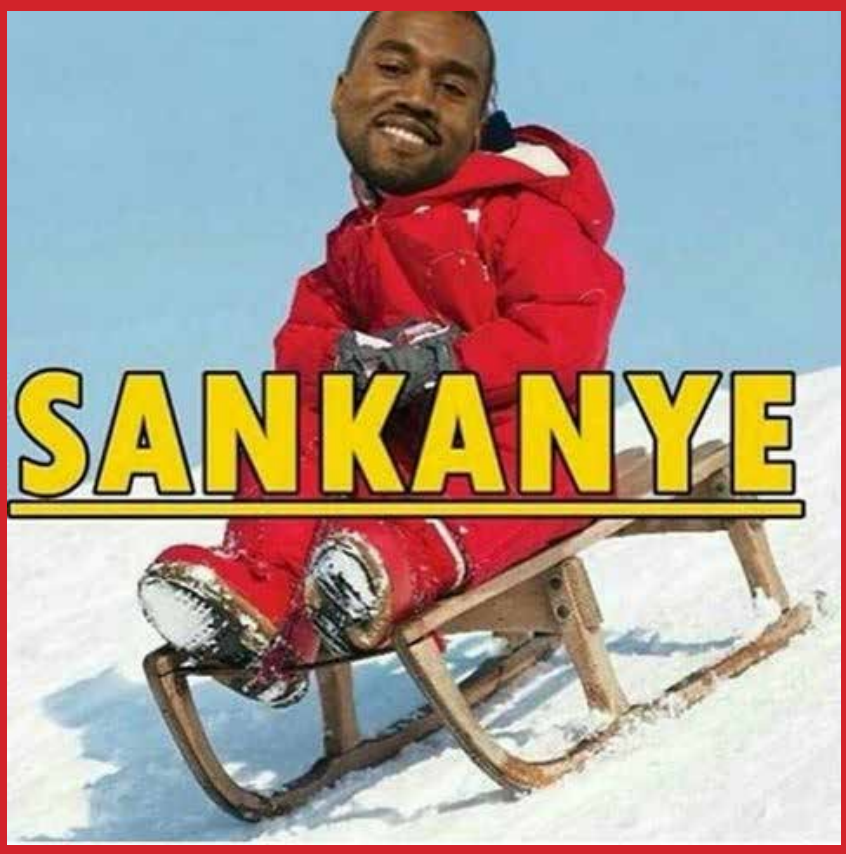

P.b.b.
Nr.: GZ02Z032501M
Erscheinungsort: Eisenstadt Verlagspostamt:
7000 Željezno/Eisenstadt